

Looduskaitse erinumber.

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMISHIND:

1 aasta pääle Kr. 1.80
1/2 aasta pääle „ 1.—
1/4 aasta pääle „ 0.50

KUULUTUS-HINNAD:

1 lehekülge . . . Kr 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 15.—
1/4 lehekülge . . . „ 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4 TELEFON 429-77^a

Aprill

Nr. 4 — 1932

IV aastakäik

Kevadine jääsulg (pilt Pärnumaalt).

SISU: Laulule — Adrienne Lints. Sädelevas tuisus — Hugo Sillasto. Looduskaitse küsimus — G. Vilberg. Pilvede laul — R. Grauberg. Surm ja kevad — R. Grauberg. Kodu-uurimistööst — Jul. Lints. Miks peame armastama loomi? — M. Jürna. Noorte ülesandeid metsapäeval — K. Kerberg. Viitna rahvapark — A. Moor. Aktuspäevi — A. M. Kodu õues — Ervin Uiho. Jüriöö mõtteid — A. Meikop. Noorusele — Ervin Uiho. Saaremaast ja metsapäevadest — O. Kolk. Hirved Abruka saarel. Noorte hääli. Noorte elust. Vajame juhte — J. Ümarik. Mõningaid viipeid puhtusest — E. Ploom. Rootsi maanoorte töövõistlusist — A. M. Kuulutusi. Pilte.

Vääna rand.

(Ajakirjas! Fotokunst!)

Laulule.

Me hinge salajasse sügawusse kannu
 laul — pyhatule nägematuud leede,
 et leiaks väljapääsu kewadjõud —
 meid haaraks olemise hoogus jõud!

Laul — põlewast südamerest loo
 meie tõrgemad sihid ja aated!
 Laul — rahwa me lapsed yhte too,
 hingisiduwat wõrku me wahese too!

Süis laulame sulle oo! Eesti — me maa,
 süis laulame sulle — me kodu!
 Süis terasest tahte ja narwidega
 algame uusi — tundmatuud radu!

Adrienne Lints.

Sädelevas tuisus.

Hugo Sillasto.

Motto: Suurimat õnne, pühamat rõõmu tunneb inimene ainult omas kuningriigis — looduses.

ks ole inimeste maine rännutee külitud üle tuhandete säravate õnnepärlitega — õilsate läbielamuste, ilusate rõõmuviiuudega. Neid nopitakse suurima sisemise mõnutundega; nad on mäise raske elu väärikamaks tasuks, aardeiks, mis õigustavad inimliku olemise, südamete tule... Kaunid läbielamused, rõõmud eks need krooni, kaunist, õilista ju seda nii halli inimelu, kibedat väherdumist maises ilmatolmus, eks need aita mustemaidki muresid võita, kurbusküllaseist tundeist üle saada. Õnnekuma heledal valgusel nähakse etu hoopis ilusamana, uhkamana, sisukamana ja see kohustab inimestki olema sellise kõrge elu vääriline, et pälvida veelgi suuremal määral päikesepaistelise õnne, hingeülen-davat üllast rõõmu.

Ning seepärast ongi säärased kaunid, igaveseks mällusööstvad viivud olnud inimestest alati ihatud, oodetud. Nende eest antakse suuri reaalvarandusi, pannakse sageli elugi kalule — et aga leiaks!...

Purjetatakse kaugele võõraile maile, hoolimata omaste pisaraist, armsast kodukohast. Sööstutakse kindlamais lootusis linnade kopitanud hõngu, poolhämärasse kohvikusse, tolmunud kabareesse — on pärast mida mäletades seesmiselt uuesti üle elada. Ent varajasemadki mälestised, hellamad tunded hääbuvad peagi ses ängistavas õhkkonnas. Ning selgub: on jälgitud mingi kummalise sootulukese petlikule, ahvatlevale kutsule, tühisele illusioonile. Terve elu on olnud tumedaks, ähmaseks unenäoks, milles meeletuna püherdatud otsekui haige deliriumis.

Kevade sünd toob meile, põhjalasile, palju võrratut ilu, katab mustad nурmed ja heinamaad õilmitseva vaibaga,

kirguliselt tuikama pannes inimeste vere On taas praegugi käes kevade algus — tempoküllane, uljas eelkevad. Pääkese südamlikkude naeratuste all sädeleb kiirgav maa, mühiseb voogav mets, nagu vestaks kauneid muinaslugusid avasui. Janunedes elu, valguse järgi, ehib ta end peagi helerohelisse, puhtasse lehesärki, mis kleepuv ja hurmav. Ning siis äkki ja ootamatult löövad tas valla uued ja tulikumad sosistused, hõiskelised hümnid, hakkab kõikjal merena sumisema, särama ja kellana kumisema rõõmust hullunud miljardpäine elu, ta sammeldanud sülest kostma heledaid sillerdusi, imelikke huikeid, kellegi järgi igatsevaid, kutsuvaid... Puhkevad punased ja valgendavalt helendavad õied, paotuvad toomede õrnad, aromaatilised pungad... On kõik sirendav, kuldkollane, punane, lilla ning valge nagu lumi. Virvendab, õõtsub ja kirendab. Ning siis — ühel helgel kevadpäeval — milline ääretu ilu! — algab siidpehmes tuules esimeste langevate toomehelvete lend — ilusaim looduse mäng...

Sajab ja sajab, nagu siidi, nagu villa. Langeb näole, silmle, juustele, üle terve olemise ning maailma — valget eluõnne.

Kostuvad häälitsused, naeruhelin...

Ei ole inimesel — looduse kuningal ja käsutajal, kaunimat elamust, kui viibida sellisel imelisel kevadõhtul kodumetsas, kuulata looduse tunnustatuma ja parima taiduri — ööbiku, virtuooslikult kõlavat laulu, tunda tõsist meelega oma olemisest. Tõsist, meeltülendavat õnne leiab ja rõõmupärleid võib noppida aindult helkjassinise ja virvendavalt kumendava taevavaruse all — toomehelvete valgus, sädelevas tuisus... siis, kui pehmed õietähed tasahilju paitavad ja sulevad me silmad ning kostub õrna ja meeletu naerukella helistusi.

Ainult siis!...

Sompä-Arus, 10.IV.32.

Looduskaitse küsimus tahab edasi nihutamist.

Dr. G. Vilberg. Eesti Akad. loodusk. s. sekretär.

Looduskaitse küsimus on olnud juba mitmel aastal ajakirjanduses arutusel, kuid erilisi tähelepandivaid tulemusi ei ole veel saavutatud ning küsimuse arenemist võib pidada vast algastmel püsivaks. Osalt oleneb see inimeste leigusest, osalt ka sellest, et meil puudub vastav seaduslik alus asja organiseerimiseks, sest looduskaitse seaduse eelnõu seisab vastavas ametkonnas rohelise kalevi all juba paar aastat. Millal see sealt välja kistakse, on praegu ka teadmata...

Loodusekaitse küsimus üldises mõistes ulatub kaugemale tagasi ja selle iga võib pidada sama vanaks kui üldse inimsoo kultuuri oma. kuigi ta alguses ei olnud samamõisteline kui praegu. Kuid me teame, et näit. meie esivanematel oli pühi puud, ohvrikive, eluallikaid hiisi jne., mis olid kõik austatavad ja kaitsatavad ning puutumatud. Hiitelt ei tohtinud keegi murda puudelt oksagi ja nii kaugelt, kui langes hiiepuu vari, polnud lubatud noppida marjaiva; hiiepuude alt ei tohtinud niita rohutu, ega juletud sinna lasta minna loomalgi. Ja nõnda edasi. Mis see oli kõik? Ühe kitsama ala või üksiku eseme täielik looduskaitse, mis ei olnud küll kinnistatud looduskaitse seadusega, vaid rahva traditsiooniga, isa-isalt pärandatud kombega. See hiite või pühapuude, ohvrikivide, eluallikate jne. kaitse püsis siis ka edasi, kui pärastpoole hävitati vanade eestlaste usulised kombed, kui maha raiuti hiied, kui maa sisse kaevati ohvrikivid, kui keelati austada surnud esemeid, kuid üksikud esemed, isegi üksikud puud, kõige vähemalt orduajast, on veel ikkagi säilinud praeguse ajani. Isegi muistendid nende kohta on alal hoidunud.

Praeguse aja looduskaitse koondub peamiselt loodusmälestusmärki ümber. Meie teame, et loodusmälestusmärki ümber all tuleb mõista eriti iseloomustavaid moodustisi kodumaa looduses, iseäranis neid, mis esinevad veel oma ürgasupaigal, olgu need siis kas maastiku osad, maapinna vormid või taime- või loomariigi haruldasemad esildajad, mille alalhoidmine on vajalik teaduslikkudel, ajaloolistel, esteetilis- või rahvateaduslikel põhimõtetel. Loodusmälestusmärke võib seega hinnata mitmelt seisukohalt, kuid üldine iseloomustav joon on ikka see, et need esemed enamasti vanemaist ajajärkudest, kus olud olid mitmeti teissugused, vaatedki suuresti erinevad. Ja niisuguseid esemeid tuleb säilitada ka tulevastele aegadele. Säärane alalhoidmise vool on olnud kauemat aega juba teostamisel kõigis kultuurriikides ja peaaegu igal pool on jäetud looduskaitse alla kas üksikud esemed või suuremad-vähemad alad kaitsealadeks, reservaatideks. Võiks nimetada, et Schweitsis

Glaruse kantonis juba 1569. a. Kaipfstocki kaitseala riigi poolt kiinnitati ja Põhja-Ameerikas jäeti 1872. a. 8671 ruutkilomeetri suurune ala (vähe suurem kui meie Harjumaa ja Saaremaa ühtekokku) Yellowstone natsionaalpargiks, mis sellest ajast peale on olnud puutumatuna, olgugi, et sellel maalähemal asuvad suured looduslikud varandused, mida isegi viimasel ajal kavalad ärimehed on püüdnud oma kasutamisele saada. Suuremaid-vähemaid kaitsealad on lähemate aastakümnete jooksul jäetud igas kultuurriigis looduskaitse alla, samuti ka üksikuid esemeid: puud, rändrahned, kaljupanke jne., mille loendamine siin kohal viiks aga vahest kaugemale.

Kas on aga õieti tarvis looduskaitset, loodusmälestusmärki säilitamist? Võib olla, et sarnast küsimust peetakse üldse asjatuks, sest selle jaatav vastus on juba iseenesest arusaadav. Kuid mitmest iseenesest arusaadavast asjast ei taheta ju aru saada. Ma tähendan siia vaid seda, et just praegune aeg on kõige hädadohtlikum kogu loodusele, sest nüüdsel tehnikaajajärgul ei ole õieti miski asi kaitstud hävitamise eest. Praegune materjalistlik kord ei ole soodus millelegi püsivale. Mammonajahht haarab kõike, mis on ilus ja lõpetab siis selle. Ta kaotab metsad ja laaned, kisub juurteni välja loodusmälestusmärgid, purustab tuhandeaastased rändrahud, mis on olnud tummaks tunnistajaks igasugustele muutustele vahelduvate aegade kestes. Mammonajahil tungitakse kõrbedesse, kaljunurmedele, rabadesse ja põhjatuile soile. Ja igalpool hävitatakse, luuakse uued tingimused, mis saagiahnetele inimestele tarvilikud. Ja materialismi teenides kaotab loodusekingas kõik ilusa ja kena oma hingest, sisemisest inimesest ning muutub masinaks, kes vaid liigub, kui teda pannakse käima, ilma et ta tohiks mõelda, tunda, unistada. Ei kuulata enam metsa mühinat, ei mõisteta tuulekohinat, ei tunta enam tammikus viibibides, et jumalus on meie ligi. Võidujooksu mammona järele on eluküsimuseks ja stardil küürutavad tuhanded inimesed, et vähemagi märguandmise peale asuda spurti. Võistlus, võit, edasi jõudmine, need on eesmärgiks. Kel on siis aega mõelda tulevikule peale. Ideaalegi pole, kohusetunnet ei ole enam, kohusetunnet oma kodumaa vastu, armastust isamaa ja selle ilu vastu. Kadumas kõik. Igaüks mõtleb vaid oma peale, ajab taga oma isiklikku kasu...

Aga kuhu me siis jõuame? Masin on inimese käsutada, ise ei tee ta midagi. Teda peab käima panema. Ja kui ta on kulunud, siis visatakse ta minema, jäetakse kõrvale, meie ei suuda ainult elada tänasele päevale, vaid me peame mõtlema ka tulevikule. Meie järglastel peab ka midagi olema, mis neile jutustaks endistest oludest kodumaal, mis seoks neid kodumaa külge, mis oleksid elavaks tunnistajaks

nende püüetest, nende vaadetest ja uskumus-
test, millega on seotud olnud esivanemad oma
lihtsuses, olles aga palju rohkem loodusele lähedal kogu omas olemises.

Loodusmälestusmärkide säilitamine on õieti
õilis ülesanne praegusele ajale, et veel suu-
detakse päästa, mis võimalik. Ei ole meil
enam ürgmetsi, aga üksikud vanemad metsa-
kohad on veel olemas; veel on järel esemeid,
mis kuuluvad loodusmälestusmärkide alla.

Mida rohkem peaksime tegema selle ees-
märgi saavutamiseks? Siin on iga noorsoo-
ühingu, iga noorsooringi liige, iga noorsoo-
lane tarvilik kaastöölisena, kaasaitajana. Kõi-
ge pealt tuleks oma ümbrus kindlaks teha,
mida võiks pidada ja säilitada loodusmäles-
tusmärgina. Nendeks võivad olla:

1) Puud ja pöösad, mis haruldased või kogu-
ni ainukesed ümbruses või mis tähelepamu-
väärivad vanuse, jämeduse, pikkuse poolest;
puud, mis seotud muistenditega, kommetega,
uskumustega, või on erilised oma kasvuku-
jult, näit. kokkukasvanud puud, kahejalgsed
ehk harkpuud, „tugipuud“, küünlakuused, rist-
timännid ja -kuused jne.); puud, mis ühend-
uses sõdade ja matusepaikadega; puud, mida
tarvitatud vanemal ajal mesipuudeks (taru-
pedajad jne.); üksikud väljade keskel olevad
suured puud jne.

2) Taimede rühmitused, mis pole küll harul-
dased, kuid on siiski mingi koha maastiku-
pildi lahutamata osa, mille hävitamine muu-
daks looduse pildi mannetumaks. Sääraste rüh-
mitustena on endised mõisade pargid, puies-
teed, metsasalud, jõekallastel kasvavad puies-
devööd, mis annavad maastikule omapärase
ilme; samuti ka endised hiemetsad, mida hoi-
tud ja kaitstud juba kauemat aega mingil
põhjusel; rannametsad, mis olnud juba ammu-
ajast laevadele meremärkidena jne.

3) Üksikud taimede ühingud, mis on ümbru-
ses haruldased, näit. rabakase kogumikud Lõu-
na-Eestis, porsastikud Harju- ja Virumaal,
pöösasmaranasalikud Lääne-Harjumaal; samu-
ti ka iseloomulisemad nõmmed, vähemad alad
põlist metsa, kus inimese mõju ei ole aval-
danud viimase sajandi jooksul suuremal mää-
ral, tüübilised kõrgrabad rist- ja umblaugas-
tega jne.

4) Geoloogilised mälestusmärgid, näit. ise-
loomulikud paekalda osad, karstinähtused
salajõgedega, arvatavaste maa-aluste õõnsus-
tega, vähemad-suuremad koopad liiva- või
lubjakivis (toripõrgud, taevaskojad, mereo-
nud), kuristikud, kõristiaugud, pugemed; ränd-
rahnud, mis tähelepandavad oma suuruselt,
iseärasuselt, või seotud muistenditega; huvit-
avad aluspõhja paljandid, — kivimurrud, kruu-
saaugud, kus avalduvad selgesti kihitused;
järsud jõe- ja ojakaldad eriliste kihitustega,
omapärased allikad — siinallikad, ilmaallikad,
valgallikad, lujatufiga ümbritsetud allikad jne.

5) Üksikud huvitavad maastikud: laiad loo-
pealsed, arud, suuremad luited, liivikud oma-
pärase liivalaudadega sisemaal, kivikud rän-
dades, erilised ja omapärsed saared jne.

6) Haruldaste loomade asukohad, harva-
esinevate lindude pesituskohad; roostikud lin-

Abja maastik (kujutatagu seda selle saluta).

dude peatus- ja elamiskohana, saared rikka
linnustikuga; merilindude sagedased kogune-
miskohad, rändlindude alalised peatuspaigad
jne.

7) Üksikud haruldased taimed ja nende asu-
kohad.

Siin on noorsoolastel suur tööväli. Suure osa
oma ümbruse tähelepandavaid esemeid teavad
nad juba ise, osa kuulevad nad vanematelt
inimestelt järelpärides. Puude jämeduse mõõt-
mised, kõrguse arvutamised, rändrahnude üm-
bermõõdud, muistendite kirjutamised jne. on
huvitavamaid tegevusi oma ümbruse tundma-
õpil. Loodusmälestusmärkideks sündsate ese-
mete kaardistamine, üksikute asjade pildista-
mine jne. annab küllalt tööd vabal ajal. Kuid
sellega saab ka koduümbrus armsaks, huvit-
tavamaks ja tuntumaks. Selleks kasulikuks
töökse aga jõudu tööle!

Eesti Looduskaitse osakond Tartu Loodus-
uurijate Seltsi juures (aadr.: T a r t u, K a s t a -
n i t ä n. 119) on väga tänuilik, kui noorsoo-
lased teatavad temale oma ümbruses olevatest
loodusmälestusmärkidest, saadavad kirjeldusi
ja ülevõtteid neist. Saadud andmete põhjal
koostatakse aeg-ajalt tarvilikud nimestikud.
Samuti antakse seal poolt tarbekorral seletusi
ühe või teise küsimuse üle, mis seotud loodus-
kaitsega.

Pilwede laul.

Me lendame sinise taewa alla,
üle wete ja merede süle,
metsadest, mägedest üle.

Me kujume foidule purpurikangaid,
— kewadehteid päikesele
ja hõbelinikuid kuule.

Laps, saada meiega soovid kõit kaasa,
fellele wiime neid wäratise?

— Ja walu su kallame merre!

R. Grauberg.

Surm ja kevad.

R. Grauberg.

Oli asunud põlise kuusiku veerele üksildane mees. Seda ajal, mil noorte rahutute elu-purjele oli kirjutatud: „millegiks s a a d a.“ Oli kannud temagi — üksildane, seda mõtet, kuid hiljem vahetand selle teisega: midagi e l a d a, sügavalt, kogu enda olemisega. Teda haaras loodus, talle pakkus loodus sügavaid esteetilisi üleelamusi.

Ta elamu asus metsa kõrgendikul ligi avarat välja. Haarav oli see kuusikuveerne lõunalage ümbrus-pilt varakevadel, mil niitude ja põldude värskeroheleline orasvaip idapool ühts metsa tumerohelisega üheks suureks kevadkangaks. Nurm sarnanes siis merele, mille avarusse paisatud talud ja asulad kujutasid kaugeid saari ja randu.

Sama avarmõteline oli põhjapoolne metsapilt. Ta püsis endiselt kaugusohtrana nagu polekski tal teispool lõppu.

Mees metsaveerel tundis loodust ja loodus näis tundvat tegagi. Väikesed laululinnud ta lähenedes otsisid nagu ilusamaid wiise ja pisiloomadki mullakamaral ta möödudes nagu seisatasid. — Pöördusid tagasi rändlinnud ja peatusid ta elamu juures, pöristades nokaga aknale kuni ta tuli ja ulatas neile teri awapeost.

— Kevad saadab suve, sügis talutab talve, — nii möödusid üksildase mehegi aastad. Peaaegu ta oleks võinud tunda end rahuldatuna elus, kui vaid ajuti poleks piinand teda igatsus inimeste järele. Neil õhtuil ta süda oli imeliselt hell, ta aina walules millegiks lunastavaks hääteoks inimesele. Ja kui päikeseloojangul linnud metsas laulsid lahkuvale päevale endu wiise, ta tundis neist kasuavat tiibu enda soovidele. Kõik ununes, wajus kuhugi nimetusse walu ja pettumus, mida olid toonud inimesed. Ta oli põgenend metsa üksildusse unustama mõrja meelitus nende poolt, aetuna põlgusest inimeste vastu, kuid siin oli muutund see andestamise kaudu armastuseks. Ta igatses tagasi inimeste juurde, kuid mitte kättemaksu kirest, vaid tahtest neid aidata. Võttis kepi, et alata lepituskäiku, ent tundis samal hetkel, kuid midagi walusat pures hinge, haaras südame. — Kepp kukkus käest ja walugi langes kuhugi, ja teele jäi südame raske tühjus. Tal kadus side eluga, ta ootas surma.

Ja surm tuli. — See oli varakevadel. Olid saabund lõunatuuled ja päike ja purend lume. Püsisid veel vaid üksikud lume lapikesed metsa varjus rööbiti sinillidega päikesepaistel. Lilled kui lapsesilmad ja lumilapikesed pärit nagu kusa-gilt talvemuinasjutust, või unenäost. Sirgusid esimesed ülasedki õrnalt awades oma lapsesilmi.

Siis ühel hommikul kuulis üksildane surma samme. Ta ei ilmund talie ei inglina ega kooljana; ta oli nägematu ning lausus vaid: lase lahti käsi lillist ja kevadest!

Värske kevadhõng tunvis üksildase tuppa. Valdas meest võimetus. . . Kurbus. . . Nõrk, endasse suikuv ohe. — Surm aga jatkas: mineta südamest maised helid, unusta inimesed, unusta linnulau!

Valulööök läbistas üksildase südame. Ronis aknale. Nägi välja noorrohelises kattes, nägi tuhandeid lilli siruvatav päid päikese poole. Laskus taas puhkeasemele. Tundis tõusvat valu ikka kõrgemale, kõrgemale. . . Olid need pisarad?..

Ütles surm: unusta hommik, unusta noorus, jätta kõik, mis armas südamele!

Ja pisarad veeresid üksildase päitsile, ja kaikusid sõnad ja ühtsind linnulauluga: tule õhtul surm! Selle hommikugi veel tahan elada!

Surm aga vaikis.

— Siis nägi üksildane end lamamas jõe kaldal. Õhus laulsid linnud imelisi wiise, kaugel teispool jõe kumendus ulguväli, või meri, või kõrbeliiv. Kuid laul sääl sinitaeval polnudki laul lindude: ta kuulis sääl inimhääli, ema hääli, armsa lummelaule. Ja veevoolus ta märkas enda ilusamaid päevi ujuvat laineil vesiroosiden. Ta nägi kiirelt mööduvat õhtut lapsepõlvust, mil ta oli hardumusel hüüdnud eel loojeneva päikese; täna tahaksin elada igavesti! — —

Järgmisel hommikul mööduvad karjased leid-sid üksildase elamu valla ja ta enda koolnuna. Avatud aknal sädistasid linnud hommikuviiise, elu alguse ja elulõpu peiemuusikat. . .

Karjased nägid koolnu näoilmes õnnestund hardumust: neidki haaras elulahkumise rahu ja tõsidus: Selle lummatuses nad vaikides kumardusid koolnu päitsile. . .

Kodu-uurimistööst noorsoo ühinguis.

On eriti rõõmustav, et viimasel ajal noorteperes on pilgud pöördud enam oma kodule. Ja seda täie õigusega. „Siin on su jõu juured“, ütleb Schiller kodumaast. Kodu on me isiku kujundaja, see miljöö paneb me maailmavaatusele, tahte- ja tundeilmale aluse. Kodu on küll me riigi koostises vähim üksus, kas või — „moleküll“, kui neist koosneb riik. Kodus peituvad me isiklise ja riiklise õnne alused. Tunned oma kodu, — tunned iseennast. Kodutundmine süvendab armastust kodu ja ka kodumaa vastu, avastab meile sääl peituvaid aardeid, mille olemasolu ei aimatud. Sellepärast lähemale kodule, ta loodusliste ja ajaloolistele saladustele olevikus ja minevikus! Ja avastada, vaadelda, uuega tutvuneda, on siin noortel palju.

Kas või näit. looduses. Me tunneme koduümbruse värvilisest lillevaibast paljugi taimi, kuid hulk on aga võõrad. Tutvunedes nendega, vaadeldes nende elu kasvukohal ja koostades siis herbaariume, laiendame omi teadmisi taimede üle, eriti siis kui tarvitame nende kohta vastavat kirjandust. Ja siis saame loodusest uusi sõpru. Tööl kasutame taimede tundma õppimiseks käsiraamatuna G. Vilbergi „Eesti taimestikku koolidele“. Agaramalt oma koduümbrust tähelepanes leiame sealt ka haruldasi taimi: kuldkinga igast maakonnast, koerakäppa, luuderohu vaid läänepoolsest osast j. t. mis võtame kaitse alla. Samuti aastasadu vanu hietammi ja teisi põliseid puud — neid elavaid looduse mälestussambaid kaugetest aegadest. Koostame ülevaateks siis koduümbruse taimede ja puude nimistu, või kanname koguni haruldasemate taimede leiukohad suurendatud koduümbruse kaardile.*)

Varssi rõkkab me kodumets li nulaulust. Kes on sääl? Me talvised paigalinnud ja „suvitajad“ põhjamaalt on algamas laulu. Ülim aeg tutvuneda nende lauluga, et hiljem oleks kergem eraldada uustulnukaid lõunast. M. Härmsi „Eesti linnustik“, linnuatlased, binokkel ja märkmik olgu ikka käepärast. Vastavast literatuurist**) leiame lindude eluviisist, saa-

*) Tähelepanuväärivate loodusemälestusmärkide kohta on ilmunud G. Vilbergi „Eesti loodusemälestusmärke“, mida Eesti Looduskaitse osakond (aadr., Tartu, Kastani t. 119). On lubanud saata kõigile ÜENÜ-osakondadele, kes soovivad toimetada haruldasemate esemete registreerimist, täiesti hinnata. See töö on tarvilik oma ümbrus-loodusemälestusmärkide võrdlemiseks. Toim.

**) Peale ülevalnimetatud M. Härmsi „Eesti linnustik“ nimetame siin veel: D. Kaigorodov — Ed. Schönberg „Lindude rügist“; G. Vilberg „Kodumaa rändlinnud“. Sagedamini esinevate lindude laulu tundmaõpiks on kasulik ka J. Käisi „Elu kodukoha loodusühiskondades“, kus lk. 3—6 tarvilikke juhatusi., Paremaks tabeliks lindude tundmaõpiks oleks Graseri loodusteaduslikkudest tabelitest nr. 9-Ga (Einheimische Vö-

Metsa kaunitarid.

me juhiseid vaatlusiks ja hääle ülesmärkimiseks. Järjekindlalt toimetatud töö toob palju kirjusulilisi sõpru me koduümbruse lindude nimestikku. Kütid täiendavad ja lisandavad seega oma tähelepanekuid jahilindudest.

Või jälle metsloomadest. Kas on veel põtru, karu? Millal nähti viimast karu, põtra? Kus peituvad saarmad, määrad? On lähikonnas nähtud veel ilvest, hunti või lendoravat? Kas on nähtud oravaid, metskiitsi palju? Ning hulk teisi küsimusi. Aga... Kadu salaküttidele! Esiteks teostame sellega looduskaitset, teiseks austame seaduslikku korda...

Keda huvitab veel sügavamale tungida kodu looduse piasjadesse, leiab tähelepanekuteks veel hulga liblikaid ja putukaid.*) Vetes kaladki nõuavad tähelepanu ja vaatlemist. Aga sügisel metsas suur seenepere. Samblikke ja sambलाई läbi aasta. Jääajast on meil hulk rändrahne, isegi mõned rändpangased, mis möödame, pildistame ja kanname kodukaardile. Siit-sealt

*) Liblikate määramiseks on soovitatav J. Petersen „Eesti päevaliblikad“. Kalade kohta on H. Riikoja „Kodumaa kalad“. Putukate kohta puudub aga eestikeeles töö. asjashuvitatud võiksid kasutada võõrkeelseid tabelleid (Schreiber, Graser).

gel), milles värvid õige hästi tabatud. Sama seeria värvilised taimete tabelid (nr. 15, 16, 17, 18) võivad abiks olla ka taimede tundmaõppijaile.

lejame huvitavaid allikaid, maakihte ja paljandeid või koopiaid. Tööd igalpool küllalt. igapäev oma huvikohaselt.

Ning kodunurga mineviku valgustamiseks lejame huvitavat v a n a v a r a : jutustusi, väljarändamisest ja teoorjusest. Mis teatakse endistest tähtsamatest tegelastest: kodukoha „vägimeestest“, seltskonna tegelasist, õpetajaist, mõisnikest, kupjadest jne.? Mida mäletatakse veel endiseist tõist: rehepeksmisest, talgudest, kütisest, alest, uudismaa tegemisest jne.? Kuidas vanasti käidi kirikus, kohtus, kõrtsis, leeris koolis, „kroonus“, mardiks, kiigel jne.? Kui leiduvad vanad pelgupaiad, lahinguplatsid, sõjateed, rahaaugud, kalmistud ja linnamäed? Ainet külluses!.. Minevikku jälgides tutvume ka oleviku kultuuriga, rahva elu, majandusega, kogume külalaulu, lastelaule, -mänge, ja ringmänge. Kõik vaimline vanavara. . .

Ainelist vanavara leiame kohati ohtlalt: kirjuid võid, pottmütse, puukausse, kulpe, taarikanne jne. Väikese raamatukogu võime moodustada puukaantega vanust raamatuist ja ajalehtede kõiiteist.

Tutvudes kodunurga looduse ja ajalooa on meil töö tulemusena hulk sõnalist materjali, taimekogusid, ülesvõtteid tähtsamaist kohist, esemeist ja isikuist ja hulk ainelist vanavara. Selle materjali alalhoidmine ja täiendamine sündigu k o d u m u s e u m e s, mida tuleb asutada iga ÜENÜ osakonna juurde.

Siin oleks kodunurk miniatüüris vaatlemiseks avatud kõigile.

Sellele laialdasele tööalale asugem kava-kindlalt ja põhjalikult. Töö kestel tekib palju uusi küsimusi. Siin astume lähemasse kontakti Eesti Kirjanduse Seltsi Kodu-uurimise toimekonnaga, Eesti Rahva Muuseumiga ja Eesti Rahvaluule Arhiiviga, kust saame tarvilisi juhiseid ja seletusi.

Kogutud andmed on ka üldise tähtsusega — see on tükike tööd me kodu-uurimise alal. See ei pea jääma vaid meie kollektsoonide kaante vahele. Saadame mõndagi kodu-uurimise keskkohadesse. Mõnegi kirjelduse saadame „Eesti Noorusele“ — on ju seal alati heameelega kuulnud noorte hääli. Tähelepanekuid loodusest on seni meeleldi trügis avaldanud populaar-looduslik ajakiri „Loodusvaatleja“, mis on me koduümbrustuurivale loodussõbrale parimaks kaaslaseks ja juhatajaks ta ülesannete juures ning peaks leiduma iga noorsoo ühingu lugemislauas.

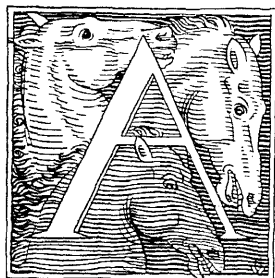
Töötamine võiks sündida ühingute juures kodu-uurimis või kodukultuurharüdes, kühü asjast huvitatud koondunud. Väikesed raskused töös praeguse hariduslise taseme juures ei tohiks olla ületamatud. Ühte vaid — töö on huvitav. Ning julgelt peale!

Jul. Lunts
Albu-Risti osak.

Talumets Elva ligidal lumeminekul.

Miks peame armastama loomi?

armastada loomi?

Ometi kohtleb suurem hulk inimesi loom-olevusi halasamatult. Tihti piinatakse (ja hävitatakse!) neid ainult enda lõbuks. Ehkki kaitset leiavad loomad, kes seisavad otsekohe inimese teenistuses, tuleb neilgi tihti inimese tujude all kannatada, rääkimata olevustest, keda ei arvata üldse elamisvääriilisteks (putukad, kärnkonn). Miks põlatakse loomi? võiks isegi sageli küsida.

Suuremalt osalt sellepärast, et ei tunta loomade hingeelu või ei ususta üldse selle olemasolusse. Ent hingeelu on omane igale elavale olevusele — me igauks võime selles veenduda looduse lähemal tundmaõppimisel — ainult igale olevusele isesugusel määral tema arenemisastme järele.

Inglise kirjanik E. Seton-Tompson, kes kahtlemata parimaid loomade hingeelu tundjaid, jutustab koerast, kes pannes elu kaalule, kaitstes peremehe vara ja ütleb muuseas: „Ka loomad oskavad vahet teha õigluse ja ülekohtu, kõlblise vahvuse ja agaruse vahel“. — Me teame armastusega koheldud koerte aukartusest ja vägitegudest nii mõndagi, kuid ka seda, kui sageli need inimese truud saatjad kannatavad küll nälga ja hoope (sama võime ütelda ka teiste koduloomade kohta.). Me teame koera kurvastust, kui teda sugugi ei mõisteta või tema vabadust piiratakse. Valu ja viha korraga avaldub looma silmis, kui teda piinatakse või narritakse.

Kõike seda pannakse nii tihti tähele, kuid kahjuks ei mõelda selle üle järele, ei reageerita sellele.

Arenenumate loomade juures võime märgata lapse hingeelule lähedast mitmekülgset tundeelu. Ainult juhtiva mõistuse aset täidab loomal peen instinkt, mis puudub inimesel.

Kas mitte selle hingeelulise läheduse tõttu ei mängi lapsed ja loomad meeleldi üksteisega?

Kõneldakse pingviinide hulgas polla vaeslapsi, sest kui jääb vanemateta noor pingviin, võtavad need, kellel endal pole poe-

gi, orvu enda enda hoolele. Kas ei või me siin rääkida kõlblistest ja sotsiaalistest tunnetest?!

Me teame, et rändlinnud peavad oma kodumaaks põhjamaad. Siin pesitsetakse ja õpetatakse poegi, ehkki seda võiks sama hästi teha soojel mail, kus on toitu rikkalikumalt. — Kas ei ole siin tegemist igatsusega kodu koha järele?!

Loomade hulgas võime leida eeskujuniimesele. Kes meist ei tunne mesilaste eskujulikku majapidamist ja tööjaotust! Otse imestama paneb kui jälgida nende loomakeste hoolsust ja järjekindlust töötades ühemeelselt ühiskonna hääks. Sedasama võime ütelda ka sipelgate kohta.

Kas ei nõua see kõik meilt loomade eest hoolitsemist, loomakaitset?! Ometi leidub nii vähe loomade sõpru ja neid, kes kohtleks neid hästi.

Pandagu aga kord loomi õieti tähele — see pakub isegi teatud naudingut — mõistetagu neid õieti, ja loomade armastus kasvab hooldajate vastu ja überpöördukt.

Inimene peab end looduse valitsejaks, kes võib talitada oma äranägemise, oma kirgede järele. Kuid kes meist sooviks riigi eesotsas näha valitsejat, kes talitaks ainult oma soovide, oma tujude kohaselt. Mispärast peaksime siis oma võimu kurjasti tarvitama kaitsetute alamate — loomade vastu! —

Võidakse vast veel öelda: leidub ju küllalt häda ja viletsust inimeste keskel, aitaksime ennem oma vendi! On tõsi, et palju inimesi kannatavad peaaegu sarnaselt loomadele: kuid a bi t u l e b a n d a i g a l j u h u l. Ja on ka tõsiasi: kes hästi kohtlevad ja kaitsevad loomi, teevad seda enam veel inimeste — abitarvitajatega.

Nii olgu inimene õige looduse valitseja, kes ei jäta kedagi kaitseta ja abita, ka kõigevähemaid elavaid olevusi.

Kuidas mina teiste vastu, nõnda teised minu vastu!

Inimene olgu teadlik ka loomade hingeelu suhtes, olgu aateline, tõsine haritlane ja kultuurinimene, siis saab talle armsaks elu ja loodus.

„Ainult need lunastatakse ja vabastatakse, kes teisi lunastavad ja vabastavad.“ (Kyber).

M. Jürna.

Noorte ülesannetest tänavustel metsapäevadel.

Eelmiste aastate eeskujul korraldatakse metsapäevi tänavu kevadelgi üle terve maa. See-kord on päevade peamiseks ülesandeks võetud kodu ümbruse kaunistamine puude ja põõsaste istutamise teel. Päevade korraldamise ajaks on määratud terve mai kuu, et võimaldada lahedat ja sobivat töö teostamist.

Eriti noortele peaks olema sobiv haarata kinni tänavuste metsapäevade peasuunast: nad püstitavad sellega püsiva mälestusmärgi oma noorpõlve tegevusest rõõmuks kõigile tulevastele päevadele. Noorte isetegevuse avalduseks sobivad metsapäevad suurepäraselt ja pakuvad mitmekesiseid võimalusi.

Pilt nr. 1 kujutab metsailema maja Hiiu saarel a. 1895. See seisis tol korral üsna lagedal. 1898. a. asutati seal taimeaed ja puukool ning hakati ka maja ümbrust kaunistama. 1910. a. olid istutatud puud siberi ja balsami nulud (abies) juba ligi 10 jalga kõrged nagu seda maja ümbrust kujutab pilt nr. 2. Praegu aga näitab nimetatud puukooli puudest rajatud majaiumbrus ilusat balsami ja siberi nulgude metsa.

Kodu ümbruse kaunistamine. Kui metsanduse edendamist loetakse rahva kultuursuse tunnuseks, siis kodu ümbruse kaunistamine on elurõõmsa ja elujõulise rahva kodukolde armastuse väljendus. Ta eesmärk on — näidata maaelu ilu, mitte ainult raskusi! Peale päevast tööd ja töö kestel peab silm puhata võima kodu ilusal ümbrusel, et jõudu ja ergutust koguda uueks tööks ja pingutuseks.

Kui tahame kaunistada oma kodu nii, et see vastaks mitu inimese iga, siis võime seda

ainult puudega teha. Puudest ja põõsastest tulevad istutamiseks valida need, mis meie oludes külmakindlad, sobivad pinna-sele ja on kooskõlas ümbrusega. Suvililled, püsililled, muru ja teed värvikül-laselt rikastavad ja täiendavad puudega raa-mistatud koduümbruse pilti.

Okaspuudest võiks soovitada istuta-miseks kuuske, tumerohelisi siberi ja balsami nulge (abies), lehist (larix), seedrimända ja kiiresti kasvavat pseudotsugat.

Lehtpuudest on valik palju rikkali-kum: kõne alla võivad tulla harilikud ja pu-nalehelised tammed, harilik-, saksamaa- ja saarvaher, jalakas, künnapuu, saar, pärnad, pooppuu, kastan, kanaada- ja loorberpappel, hõbepaju ja hõbehaab.

Püramiidvorme annavad pappel, ja-lakas ja tamm.

Leinavorme — saar, jalakas, kask ja paju.

Peale puude istutamist tuleks mõelda ka elavaedade peale. Need varjavad aeda ja õue tuulte eest, takistavad kutsumata kül-laliste sissepääsu ning katavad võõraste pil-kude eest kinni need kohad, mida meie hää-meelega näidata ei taha. Korrapärase püga-misega võib anda elavaedadele sobivat kuju ja tihedust. Õue ümber on vajalikud kõrge-mad elavajad, kuna sisemises jaotuses on so-biv tarvitada madalamaid.

Põõsaste liikide valik elavaedade asutami-seks on väga rikkalik.

Kõrgemateks aedadeks sobivad kuusk, viirpuu (crataegus), läätspuu, pajud, sarapu, sireli sordid ja pärn.

Madalamateks aedadeks — liguster, põõsasanelad (spiraea), lumemari, roosid, elu-puu, jugapuu ja põõsasmaran.

Üksikute põõsastena sobivad istu-tamiseks väga hästi jasmiinid, kontpuu, lu-mepall, lodjapuu.

Viitna rahvapark.

Loode-Viru sisemaiseid kaunidusi. (Arvi Moor.)

Loode-Viru sisemaa kaunimaid kohti on kindlasti Viitna oma kahe üksteisele lähis-
tikku seisva järvega ja kosutavat ozooni õh-
kuva männimetsaga.

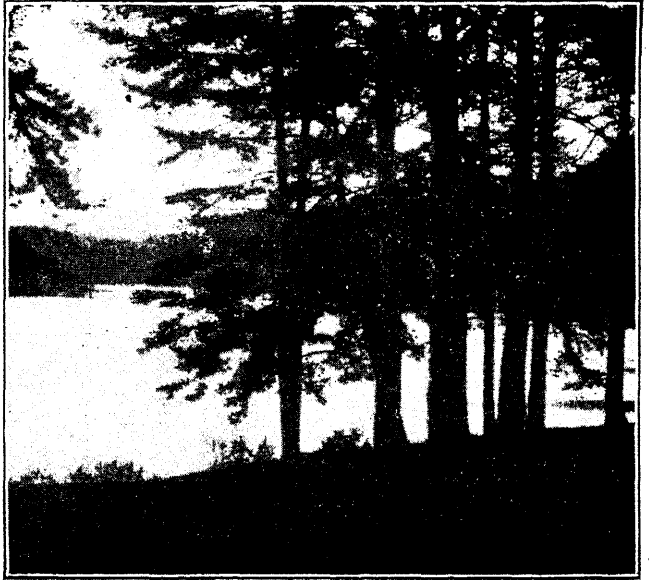
Asudes käidavas kohas Tallinna-Narva
maantee ääres (Tallinnast 80, Rakverest 24
km.), siirdub ilusail suvepäevil lin-
nadest ja mujalt, kaugelt ja lähi-
dalt Viitna järville arvukalt hu-
vireisijaid, isegi suvitajaid. Kul-
geb siia teisi teid, nii Kadrinast
(15 km.). Lähtub inimesi säälikki,
säält Neeruti lähikonnast. Nähta-
vasti Neeruti järvede ja mägede
vahelduv ilme ei suuda ületada
Viitna maallist võlu.

Endise Viitna kõrtsihoone ees
hargub maantee kaheks. Suundus-
des lõunasse haruteed, jalutades
mugavalt mändidest piirat loodus-
likku alleed, varsti leiad end ellip-
sisarnase rohekassinise veekogu
ääres, mis lajub vasakul ja mille
pikem telg on otse rööbiti teega.

— See on Viitna Väikejärv, ka-
laderohke, alati pilutet luigeval-
geist vesiroosidest, kuid soine, täis
veekeeriseid, kuhu harva sõendab
sukelduda mõni hulljulge ujuja.
Väikejärvest edelasse, lahutatuna
sootuks üle 100-meetrilisest maa-
alast, paiguneb länguliste metsaga
külvat kallaste vahele tagasihoid-
liku uhkusega sügav, kindlapõhja-
ne Pikkjärv — see kõigi huvirei-

sijate ja helgete suvipäevi veetjate oivaline
„paradiis“, see lakkamatu nauding ja rahu
avastai.

Alati tuulevaba, vastu lõunat järvele län-
gulise liivakaldaga ja tervislikult soodsa män-
nimetsa ümbritsetuna Viitna Pikkjärv loob pa-

Vaade Viitna Pikkjärvele

V ä ä n k a s v u d e s t — metsviinapuu, vii-
namari, lõhnav kusalapuu, tobiväät ja humal.

Mesilaste pidajail tuleks istutada talu
ümber pärne, vahtraid, pajuksid, elupuid,
läätspuid ja leetpöösast.

Mitte ainult elamu ümbrused ei vaja meil
kaunistamist, vaid samuti ka koolid, kü-
lade tänavad, rahvamajad, alevid
ja linnad. Noorte organisatsioonidel on
siin tänulik tööpõld — viia läbi ühendet jõul
siin puude istutamine metsapäevade kes-
tes ja võtta istutatud puude eest hoolitsemine
kestvalt oma peale. Sellega teeksid noored
oma ümbruskonnale suure hääteo.

Leidub teisi ülesandeid veel noortele met-
sapäevadel. Oleks vajalik asutada talu ligidai
tarbepuu salusid — vahtraid, saari, jalakaid,
milliseid meil väga vähe praegu leida. Keh-
vemad maa-alad kaugel talust sobiksid metsa
alla võtta, et rahuldada talu ehitus- ja kütte-
puu tarvet tulevikus. Kõike seda võib teos-
tada metsapäevadel, ja noored saavad ise
kord juba lõigata oma töö vilja.

Metsapäevad on ligidai — asugu noored
tõsiselt tööle nende ilusate sihtide elluviimi-
sele, et meie kodumaa muutuks ilusamaks ja
armsamaks!

K. Kerberg.

remaid eeldusi väljasõidu kohaks, seda eriti
rakverlasile, kellele maa ulatuslik külg ker-
gesti võidetav.

Arvestades ümbruse looduslikku ilu, Viitna
Pikkjärve ümbruskond on tunnustet puutuma-
tuks rahvapargiks, mille otseseks hooldajaks
Loobu metsavalitsus, kes ka paari aasta eest
laskis ehitada järve esimaile kõlakoja. K. a.
suvel Rõmeda rahvaraamatukogu selts mu-
gandab parki, ehitades kindla tantsupõranda.

Kuuldavasti Liiguste tuletõrje ühingu alga-
tusel toimub k. a. juuni lõpul Viitna pargis
laulupidu vabaõhuetendusega, milline muidugi
oleks eriti tervitetav kui senni olemata ümb-
ruskonnas.

Muinsusuurijaille tohiks Viitna ümbrus ser-
vida mõndagi, kuna sääl asub endine matmis-
paik; ka kabel olnuvat sääl, rahvasuu aga
räägib selle muinasjutulisest maa alla kadu-
misest.

ÜENÜ Liiguste osakonnale suviti on Viitna
lahutamatumaks sõbraks. Sinna väljutakse sa-
geli sööma võileibu ja rahvale tegema muu-
sikat. Sääl süveneb kodutunne ja kodumaa-
armastus.

Nii siis — Viitna rahvapargis kohtuvad pal-
jud tuntud ja tundmatud loodusesõbrad lähe-
neval suvel!

Aktuspäevi noortele.

Mai kuu on kevade — on noorte kuu. Sellele kuule langeb ka üleilmiselt suurim osa noorte pühi, pidustusi ja päevi emadepäevade, karskuspäevade, rahuaatektuste, mai-karnevaalide, kevadpühade, linnukaitse, looduskaitse, metsajstutamise ja muude kooli- ja maipidustuste nime all. Eestiski on mais seni korraldatud mitmesuguseid pidustusi ning tuleb neid korraldada ka tänavu.

Mainime emadepäevi „milliseid korraldavad koolid, õpilasingid, noorsooühingud ja ÜENÜ osakonnad. Käesoleval aastal korraldatakse emadepäev 8 mail (teisel mai pühapäeval). Pole see aga sel päeval võimalik võiks seda teha ka mõnel teisel päeval. — korraldada tuleks ta kohaliga tingimused, kas või mõne lühikese pealelõunase aktuse näol ja võimalikult maksuta. Korraldavatele organisatsioonidele soovitame naiste karskusliidult Tartust tellida 10. üleriikliku emadepäeva kavavihikut, mis sisaldab 45 leheküljel päevakohaseid kõnesid ilulugemispalu, näidendkatkeid, noote ja mängu.

Edasi mainime metsapäeva ja metsanädalaid, mida kavatakse tänavu korraldada koduümbruse kaunistamise tähe all kogu mai jooksul. Sihiks on kodumaa kaunistamine ja rikastamine metsa arendamise, istandikkude rajamise, kodude ja seltskondliste asutiste ilustamise teel. Kaasa tahetakse tõmmata õpilaskonda, noori, kaitseväge ja loodussõpru. Üldkorraldajaks on igas maakonnas kohalik metsaühing, kellele kaasa aitavad kohalikud metsaülemad ja agronomid. Metsapäevade kavva võiks võtta kohalikkude nõuete kohaselt kõne, kui võimalik selgitavate piltide — tabelitega ja soovitatavalt kellegi asjatundja poolt. Kõnele järgneksid tegelikud istutamistööd ja demonstratsioonid: tai-

meia asutamine, õmepuude istutamine amsamba või maja ümbruse (koolimaja, seltsimaja), või teede kaunistamine, tarbetsa rajamine talumaile jne. kellegi seletusi andva asjatundja juuresolekul. Kõned, laul, ühingu lipp tööplatsil, rongikäik jne. võivad päeva mitmekesiduseks kaasa aidata.

Kolmandana eesti omapärasena mälestuspühana toimub 8. mail üleriiklik jüriöö aktus. Käesoleval aastal töötab see kujuneda suu-

Ülikooli õppemetskonna suur taimeaed Rõkkal (Kastre-Peravallas).

reks ja jõuliseks rahvuslikuks aktuseks. Eriti Tallinnas võtavad aktusest osa ka kaitseväge, kaitseleit ja kõik suuremad seltskondlikud ja noorsoo-organisatsioonid. Aktus peab kandma kõigi aegade langenud eesti kangelaste austamise iseloomu ning on kavatud igal pool jõurikkana, orgide lippude, rongikäigu, muusika ja tõrvikutega, kõnede laulude ja meeleavaldustega ning omama tõsise — pühaliku iseloomu. Avaldugu neis meie rahva hing. Läänud aastal korraldati jüriöö aktusi 40 ÜENÜ osakonnas, tänavu on ettenäha veel suuremat mälestamist.

Asutagu igas organisatsioonis pidustuste ettevalmistustööle!

A. M.

Noorusel.

*Ma auetan su suruvat rammu,
tui porri tõit nõrtused taod;
ma jälgin su kartmatut sammu,
tui üle rastuote taod...*

*Ma avad aegade usfed,
ja riivid saatusse eest! ...
Ja sinu südameusfed*

On mehes, teš tunnustab meest! —

*Kes masendatš pea sul norgu,
teš hääbuwatš teha sind saatš? —
Sa mäed fängitad orgu
ja orud teed päitese-maafš! ...*

Erv. Uibo.

Jüriöö mõtteid.

(A. Meikopi kõne 1931. a. jüriöö mälestamisel Tallinnas Vabadusplatsil. Materjaliks jüriöö korraldajale.)

Meie esivanemate asumislugu siia Soome lahe ja Baltimere rannikmaile jälgides ja sellesse — niipalju kui see meile teada — süvenedes, selgub meile aegamööda üks ühine üldine joon kogu selles ajaloolises asumisloos: alaline äge võitlus olemasolu eest kahe visa vastasega. Ühel pool alaline äge heitlus põhjamaise karmi ja kehva loodusega, millist heitlust jätkame veel praegugi ning teisel alalised võitlused saagihimuliste naabritega. Sel viimasel väerinnal on meie esivanemad üleelend pikki verevalamiste aegu ja vaid lülitkesi rahu

mäss või kogu eestlaste ühise rünnaku algus, kas ta oli juhuslik ja ettevalmistamata nagu Mahtira sõda, või oli siin tegevuses sõjaorganisaatorlik ja diplomaatlik käsi; kas mässu nurjumise põhjuseks oli eestlaste rumalus, saamatus, nõrkus või ajalooliste sündmuste kokkulangemine eesti kahjuks nagu seda oli ristiusu mõju, rahahimulise paavsti suur võim, daani valitsuse lagunemine, ordu tõus, targa ja ettenägija ordumeistri kavalused jne.

Meie ülesanne on mälestada ja austada neid jüriöö, jaagupipäeva, toomapäeva j. t.

Valjala maalinna jäänused Saaremaal.

hetki ja on praegu mälestatava jüriöö sündmused ainult üks tunduvam lüli selles võitluste ahelas.

Ammuks see oli, kui veel meie kirikutes paluti: „hoia meid nälja ja katku, sõdade ja verevalamiste eest!“

Oleme kogunud tõrvikute valgusel suurele mälestusaktusele vabas looduses ja peatund meie suurima linna sümbolisel vabadusplatsil. Mälestame mitte niivõrd jüriööd, kui kõigis meie mineviku vabadusvõitluses, millisist haaravam oligi 1343. a. sündmus, langend vabadusvõitlejaid. Mälestame ja austame neid jüriööd.

Ajaloolaste ülesanne on lahendada selle sündmusega ühenduses olevaid ajaloolisi probleeme, lõhkuda mineviku udu, uurida jüriöö ja jaagupipäevade ajaloolist tagapõhja, miljööd ja sündmuste käiku. Ajaloolaste asi on selgitada kas jüriöö sündmus oli ainult Harju

mineviku ja oleviku tundmatuid langenuid, kes igauks omal ajal ja kohal ja oma jõupäraselt on jätkand ja teostand seda meie ajaloo ühist joont — visa võitlust olemasolu eest.

Jüriöö kurbe tragöödiad — võitlust olemasolu eest — on pidand üleelama paljud väikerahvad. Paljudki väliselt väikesed jüriööd on sisemiselt, hingeliselt olnud haaravalt sügavad. Vabadustung, sageli lootusetu vabadusihha — lootusetu kuni surmani — on mõnigi kord haarand kogu rahva. Mälestagem vaid huure. Ilmasõja alul löödi serbia sõjavägi maha, rahvas põgenes Albaania mägestikku ja Adria merele. Maanäis hävinend ja lootusetu iga vastuhakkamine. Ometi moodustasid langend meeste asemele naised surmarügemente. Surras tuhandete kaupatiivustas neid kõiki vabadusihha ja — Serbia jäi elama. Kas ei elustand ka k r e e k-

laste enesetunnet Leoniidase kangelaste traagiline langemine? Ja tšehhide „Valge mäe“ kurb häving ning iirlaste traagiline mässu kaotus on annud neile rahvastele ometi põhjuseid nende kurbade sündmuste tänapäevaseks mälestamiseks. Vastupidi — lootusetult alistudes on ajaloo näitelavalt kadund mõnedki rahvad ja võib olla meiegi hõimlusnaabrusest liivlased, vadjalased, vepsalased, sulades ühte ründajaiga. Sageli neis — olgugi väikseis — vastuhakkamisis, on kaotatud küll mõnigi elu, kuid päästetud rahva hing.

Sellelt seisukohalt tahame näha ka 1343. a. sündmusi. Meie ei tõsta esile seda ajaloolist fakti ega tema kurba finaali, mis lõppes talude põletamisega, külade hävitamisega ja rahva tapmisega — quod et factum est — mis ka täideti; vaid mälestame meie esivanemate vabadusiha, selle sündmuse h i n - g e l i s t külge. Jüriöö mässulised panid oma elu teadlikult kaalule.

Nad langesid, aga päästsid osalt ehk juba alistuma kippuva rahva hinge. Kas mitte sama rahvahing, mis meie esivanemaid 6 sajandit tagasi viis jüriöö ettevõttele, ei elustand hiljem Hurti, Kreutzvaldi, Koidulati, Jakobsoni, Reimanni j. t. ärkamisaja tegelasi? Kas seesama vaim ei elustand meid vabadussõja heitluses, aidates neid viia õnneliku lõpuni? Kas ja ei sunni meid praegusel hetkelgi sirutama kätt meie esivanemate üle aastasadade? Meie esivanemad langesid heitluses aga nad elavad meis edasi, ergutades meid ettevaatusele ja enesekaitsele, ajades meid võitlusele olemasolu eest ning kästes nüüd meid pärandada seda vaimu järgnevatele põlvedele . . .

Olen kuulnud avaldusi: kas jüriöö mälestamine ei haava üht osa meie nüüdseid kaaskodanikke. Ei jaga seda maskeeritud argtust sisaldavat seisukohta. Meil pole tahtmist järeלטulijaid süüdistada vanemate pattude pärast, meie ei hoopole ega haava, vaid kutsume ka vähemusrahvusi kui kaaskodanikke austama meie esivanemate vabadusiha.

Meie ei taha jüriööst teha mingit paraadi päeva ega otsi siit ajaloolisi paraadikangelasi. Praeguses olukorras ei aita meid kauged Tasujad, Vambolad ja teised elustatud

kangelased. Oleme nende romantiliste kujude juures sageli unustand meie lähedasi tõõmehi.

Meie ei tunne jüriöö tegelasi? Ent meie tunneme siiski seda jüriöö kangelast: seda visa talumeest, kes lootuses parematele aegadele aledikku haris, kände lõhkus, kive korjas, kündis ja külvas ning oma lastelegi parema lootuse südamesse istutas — nägemata ise oma püüete ja lootuste tulemusi. Alles meil on võimalus neid tulemusi näha ja hinnata.

See meie kangelane, meie talumees, on vähe silmapaiste, on alistamatu ja püvis ning sitkelt kinni eesti mullakamaras, mis aastasadade jooksul oli võõraste pärisomandus. Meie kõik tunneme Võllamäe Pääni, Vargarae Andrest ja nende järeלטulijaid, kes tänaseni jätkand võitlust olemasolu eest.

Sellest on varsti 600 aastat, kui selle halli kangelase signaaltuli kustus kungastel. Kuid allaheidetud talupoja hinges pakitses edasi soojendav ja põletav tuleläte. Ja kuigi see kaeti aastasadadeks kõva ülivõimu tuhakorraga, ei lämbund ta ometi. Ta löi hiljem võimsalt võidule kuni valmis ja küpses meie praegune Eesti.

Meie praeguseks ülesandeks oleks hoolitseda „et see sisemine soojus tänapäeva reaalsuses, äraelamise murede „hall on taevast ja must on maa, sajab ja sajab lõpmata“ mee-leolus ei kustuks. Et see rahvaste elus nii tähtis tegur, v a b a d u s e r o m a n t i k a, eriti meie noorsoos ei vaibuks, et ta paljaks etiketiks või väliseks šestiks ei muutuks, ja ta ase tühjaks ei jääks. Muidu sumbume soosse ja upume rabasse.

Oma isade maad oleme harind kunagi palju halvemais tingimuses vähema valguse, vähema soojuse, nõrgemate lootustega.

Meie praegusedki hädad ja raskused on mitmeti seoses sündmuste ahelikuga, mis algasid sadade aastate eest. On paratamatult tehtud vigu ja teeme neid praegugi. Kuid meie rahva enamusel on aastasadade jooksul väljakujunenud kaaluv ja terve instinkt ning leiab ta üle eksisammude ikka õige tee. Usaldagem seda rahva hinge, ja rajagem sellele ka meie tänapäeva võitlus olemasolu eest!

Kodu õues.

(Emadepäevaks)

Kümme siit viivad teed maailma, tuhat teed tagasi toomas . . .

Soe on alafi kodune süda, mõtteid tuliseid loomas:

Tuhat võitlust ja tuhat häda lapsed siis kaebeta jooivad,

kui on jälil kaks ema silma, kes neid palvusel väiksel

saadavad kündma ja küllima põllul, olgu see suurel ehk väiksel.

Isad siin põletand alet, isad siin kuivatand soid,

Mure sõõnd emade palet, mure toond uneta õid.

Lapsed nüüd vaatavad jälle mälestispilguga põllule — kunas? . . .

— Kunas kord järglaste hälle suigutavad õhtuses punas

Ning kunas sügis on jälle, . . . kodupõlvede sügis Ervin Uibo

Saaremaast ja metsapäevadest.

Kes Saaremaal rännand, on tähele pannud ääretä, lagedaid kadakaaruid, Sellased lagendikud katavad kümneid kilomeetreid.

Need olid kuulsad saaremaa ühiskarjamaad — stepid — kus loomadel tuli kümnete kilomeetrite viisi enne rännata, kui leidsid ja jõudsid korjata kõhutäie. Nüüd on Saaremaal enamikus juba maad korraldatud, seega ka „steppidel“ lõpp. Nii üks kui teine eraldab karjamaa tüki aiaga suurest arust, paremad, sügavama mullaga maad haritakse põlluks, rohukasvatavad maad jäävad karjale söödaks, kuid kõige viletsamail, kiviseil, kodust kaugel arumaadel keelatakse ka loomadel endist viisi luusimine, need jäävad tühjaks.

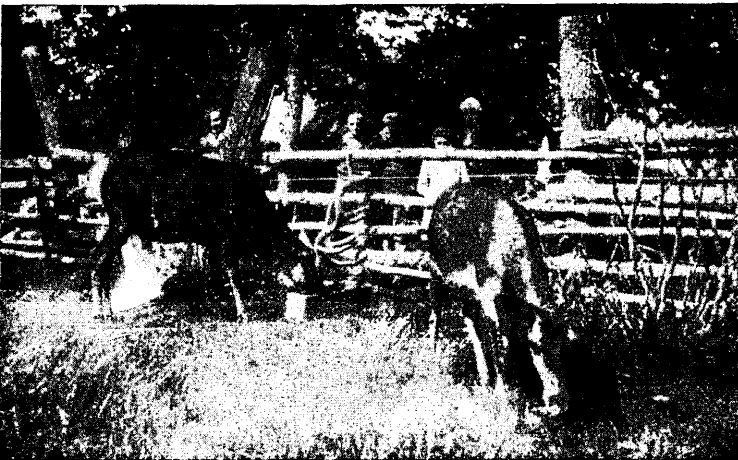
Nüüd kus mõned aastad juba seisnud nii mõnedki lahmakad äärmiselt viletsat maad, sünnib neis nagu mingi imetegu, tuhanded noored leht- ja okaspuu taimed tõusevad muruna lagedate väljade viletsast pinnast. Ümbruse metsad on ammugi seemne külvand, seemned ammugi idanend, ainult kaitset oli neil loomade eest vaja. Nõnda hoolitseb loodus metsade eest. Seal kus mitmeid põlvi haigutasid kadakased lagendikud, näevad tulevased põl-

ved mühavaid metsi. Paljud talupidajad on sellest praktilise järelduse teinud. Karjamaad kaitstakse loomade eest aiaga, millele peagi kasvab noor mets. See on üks loodusline maade metsastamise viis. Suuremaid, ilusamaid ja ühtlasemaid tulemusi annaksid metsa kasvatustööd siis, kui võetakse ette külvisid ja metsaistutamisi.

Kui tänava rakendada kõik maanoorte ringid — neid on 30 ümber — ÜENÜ osakonnad ja koolid metsa külvile ja istutamisele, võiks muuta juba mõnikümmend hektari lagendikke metsamaaks ja kui seda iga aasta järjekindlalt teha, kaoksid peagi need viletsad kadaka arud... (Vaata pilt lhk. 69.)

Kavatsusel on korraldada tänava metsanduspäevi, kus esijoones tuleks käsile kooli, valla ja muude ühiskondliste paikade ja majade — seltsimajade, piimakodade ümbruse kaunistamine puude ja põõsastega.

Maanoorte ringide metsanduse osakonna liikmed asuvad metsa külvile ja taimeaias asutamisele — seemned saab metsaühingute liidult. **Saaremaa kaunimaks!** O. Kolk.

Hirved Abruka saarel aias. Isane kaerakünal, emahirv läheneb fotoaparaadile, pidades seda kaarte nõuks. Muidu ilma kaerteta fotomehi juurde ei lase, tõuseb tagumistele jalgadele ja lööb eesmistega inimese kas või maha...

Hirved Abruka saarel.

Hirved (*Cervus elaphus* L.) *) meil vabas looduses enam ei esine, sest see Kesk-Euroopas ja Kesk-Venemaal metsades elutsev loom ei kohane metsikult meie oludega. Varemalt on hirvi mõnes mõisas erilistes parkides peetud, näit. Puurmannis Tartumaal, kus veel praegugi tuntakse „Hirveaeda“. Nooremal kiviajal

*) Hirveks nimetatakse meil mõnel pool ka metskitse (*Capreolus capreolus*), kuid meil tuleb hirve nimetus hoida just *Cervus elaphus*’e jaoks (hirve nimetust rahva hulgas on levitanud eriliselt nähtavasti piibli tõlge ja Jeenoveva lood). Sagedasti nimetatakse hirve ka põdraks, kuid Abrukas esineval loomal ei ole meie põdraga kuigi palju sarnasust.

elas hirv arvatavasti ka meie metsades vabalt, nagu tõendavad selle ajajärgu arkeoloogilised leiud.

Mõne aasta eest toodi riigi metsavalitsuse poolt üks paar hirvi Abruka saarele, kus nad elavad umbes 1-hektarilisel võsaga kattunud alal, mis aiaga ümbritsetud. Et aiast üle kargamist takistada, on aed ülevalt traadiga kõrgendatud. Iseloomult võrdlemisi arad loomad on mõne aasta jooksul muutunud õige julgeks (vt. joonis). Viieaastase kooselu järele sündis hirvepaaril tänava suve algul poeg, mis lubab oletada, et nende arv aegamööda võib kasvada, kuigi küll vahest pikkamisi. — Suvel toituvad hirved osalt aias kasvavast taimkattest, kuid siiski vajavad nad ka muud kõrvaltoitu. Eriti armastavad nad kaeru. Hirvede eest hoolitseb metsavaht Aleksander Kõll.

Noorte**h**üüli.

Rohkem tähelepanu sisetevõimule osakonnas.

Palju ÜENÜ osakondi on sattunud raskustesse just selle tõttu, et ümbruskonna noored ei tule kaasa osakonnaga. On tõesti neid umbkohti, kus ei tunda enda organiseerimisvajadust, kuid vägagi tihti on süüdi osakond ise. Nimelt hoolitsetakse liigvähem oma sisemise elundi, liigete, eest. Korraldatakse ainult tulude mõttes rahalisi pidusid, tantse j. n. e., kus liikmed peavad tasuma võrdsest võrastega. Tõelikult ei saa läbi pidudeta, mis suuremaiks tuluandjaiks osakondades, kuid sealjuures tuleb silmaspidada, et üksus, mis neid korraldab, oleks seesmiselt küllalt küps ja jõuline selleks. Tuleb rohkem ning just eeskätt pöörata tähelepanu kursustele, referaatidele, loengutele jne. kus liikued üksteisega kokku puutudes, ühinevad iseenesem tervikuks. On ju ka maal kättesaadavad mõningasreferendid ja asjatundjad (agronoomid — põllud ajandusest, jaoskonna- arstid — tervis- hoiust), kms on nõus selgitama oma erialalisi üles- andeid. Sellepärast ongi soovitatav noorsoo ühinguil, kus ei olde kindel ümbruskonnale, pakkuda roh- kem oma agetele ja alles siis, kui on saavutatud seesmine kindlus, pinevus, üksmeel, — esineda ja tegutseda väljaspool isendit, sest vaid seesmiselt tugev ja väärikas suudab pakkuda vajalikku.

E. Täll. Meeksis.

C. R. Jakobsoni surmast 50 aastat.

Möödunud kuu 19-mal päeval möödus meie esimese teadliku põllumehe ja rahvajuhhi C. R. Jakobsoni surmast viiskümmend aastat.

Mälestame meest, kes kõneles kivid ki- sendama ja kirjutas rahva elama, kes kõneles põllumehe kutsesaridusest, kes asutas põl- lumeeste seltsi, kirjutas raamatuid, käis Soo- mes õppereisil, võttis osa Läänemere maade põllumeeste esimesest kongressist. Meest, kel olid kavatsusel eesti põllumeeste kongressiks ja eesti põllumeeste seltside keskseks, kes unistas pillutöökoollidest, kursustest, näitustest.

Ent mitte ainult esimene teadlik põllumees, agronom, esimene põllumeeste juht põlnud Jakobson, vaid kogu rahvajuhhi. Tema juhtsõnaks oli: „kõigist jõust tööd teha, et igas isamaalises asjas, mis meie vaimu ja majanduslist asja edendab, edasi jõuame.“ Vanem põlv mäletab Jakobsoni kooli luge- misraamatuid „seega koolimees — õpeta- ja-kasvataja. Tuline isamaalane, mis väljen- dub ka kirjutises, ka kirjanik. Tema kui esimene teadlik Eesti poliitikamees, kel- le võitlusabinõudeks sulg ja ajaleht „Saka- la“. Ka ajakirjanik.

Oleme ju koolipõlves palju, palju Jakob- sonist kuulnud, ajalehjust ta hauasamba ava- misaegul, nüüd, ta 50-da surmapäeva pu- hul samuti ajalehist, ka Jakobsoni mälestus- õhtuult-hommikult, missuguse korraldas ÜENÜ Tallinna osak. kirjandusklubi koos Jakobso- ni mälestusjäädvustamiskomiteega, siis arvan

et ei tarvitse kõiki korrata. Puudutan käes- olevaga peajasjalikult teda kui põllumeest ja rahvajuhhi.

19. märtsil 1882. a. kustus me rahvajuhhi eluküünal. Eesti leinas... Helistati kiriku kelli ja helistati ka nüüd ta surmapäeval. Väandra jõe kaldal, põliste puude all puhkab mees, keda leinab Eestimaa.

Eesti rahvas tänutäheks püstitas ta hauale 14. aug. 1927. e. mälestussamba. Tulevad meelde hr. K. Pätsu sõnad samba avamiselt: „Argu kasvagu kunagi kinni tee Jakobsoni hauale“. Kaasnoored! Kui saabub suvi, lähe- me Väandra metsamaile, kummardume selle põlismetsa all asuva kalmu ja samba ees ja kordame laulik Reinvaldi sõnu:

„Isamaa, küll eesti rahvas teab,
Mitmeid mehi kindla meelega,
Aga Jakobsoni sarnast peab,
Tulev sugu kaua ootama.“

E. Vedeman.

ÜLTSKUTSE.

Meil on ilmunud noorsootegelastele mõnin- gaidki kasulikke raamatuid: Foersteri „Elu- juht“, Meikopi „Noorsootöö“, A. Raudkatsi mitmet laadi mängud, kuid siiski on üks tü- hem, nimelt, puudub korralik ja huvitav lii- kumis- ja seltskondlikkude mängude kogu. Olemasolevates on peamiselt käsitatud üld- tuttavaid mängu. Kuid siin-seal kõrvalmaades tuntakse päris huvitavaid ja algupäraseid mängu „pantide lunastamise viise, trikke iga- suguste asjadega jne. jne.

Allakirjutanul on ühe suurema kirjastusega juba kokkulepe olemas praegu koostamisel oleva raamatu kirjastamiseks, mis pärast pöör- dub kõigi ÜENÜ tegelaste ja noorte poole palvega „vastavate materjalide saavuta- miseks „et raamat kõigiti otstarbekohane ja täielik saaks. Vastutasuks saadetakse kõigi- le korrespondentidele üks eksempl. raama- tust .
El. Ploom,
3. IV 32. a. Sänna ag. pk. 6.

Noorte elust.

NORRAST.

Norra noorsooliidu (Noregs Yng- domslag) aastaaruannete järele on norra noor- sooühinguis 1931. a. tehtud tõsis- küla kultuur- tööd. Endiste aastate eeskujul on erilise hoo- ga võeldud norra keele (landsmal) õiguste ja leviku eest senise taanikeelse (riksmal) ase- mele. Kuna muidu taanikeel rootsis (norra pü- sis kaua taani valitsuse all) veel domineerivas olukorras, ilmus ühingute käsikirjadest (384) vaid 8 prots. (29) taani keeles. Eriti on rõhku pandud kunsti ja kunstnikkude toomiselle külla. Hiromantide ja tantsuõpetajate aseme- le, kes meie küldes võidu ringi ajavad, on norra noored küldes hoogsalt hakand levi-

tama kõrge klassilist mängumuusikat, näitekunsti, kirjandust, laulu, kunstiohtuid, võimlemist, kuhu kutsutakse esinema kirjanikud, kunstnikud. Suures lugupidamises norra külades ja külanoorsoos on ka looduskaitsese ja metsaküsimused. Metsapäevi on korraldatud 297 noorsooühingus, millest võttis osa 3636 liiget. Istutati 1205270 puud. Oma puukoolid on 25 ühingul. Ka paljud matuspaid ja avalikud platsid on külanoorde korrashoiu ja hoolitsuse all.

917 ühingust saadud aruannete järele (üldse on noorsoo liidus 1168 ühingut) on neis liikmeid 39528. Pjodusid on korraldatud 9423, muid esinemisi 4165. Kõnesid ja referaate 4898 neist omavahelisi 1509. Raamatuköidete arv 35485. Oma maja on 518, ehituskapitali 158 ühingul. Harudena tegutsevad 277 näite, 140 laulu, 128 rahvatantsu ja -mängu, 82 kirjanduse (kõne), 76 spordi, 63 põllumajanduse, 40 muusikaharu ja vähemal määral muid harusid ja ringe. Töötas 24 õpperingi ja 29 õhtukooli. Kursuste korraldamine näitab praktilist huvi. On korraldatud 29 mängu (r.tantsu), 16 kangakudumise, 14 majapidamise, 13 puutöö, 9 tervishoiu ja lastehoiu, 8 naiskäsitöö, 7 metsaistutamise, 6 lavakunsti, 6 noorsoot. juhtide j. t. kursusi.

A. M.

ÜENÜ elust.

ÜENÜ Kesknõukogu (kultuurnõukogu) koosolek toimus ÜENÜ Tall. osak. ruumes 13. aprillil s. a.

Juhatas nõukogu esimees O. Köster. Osa võttis K. Kornel, J. Kiiwet, J. Depman ja kümmekond t. nõukogu liiget.

Kuulati ära ÜENÜ tegevuse ülevaade ja rahaline aruanne, ÜENÜ Keskjuhatus 1932. a. eelarve ja töökava.

Puudutati mõningaid nähteid, raskusi ja takistusi noorsootöös. Leiti soovitavaks tihedama kontakti pidamine noorsootöös kooliga, õpetajaskonnaga ja Hasominiga. Eriti leiti soovitavaks, et omavalitsused ja koolijuhatajad noortele kooliruumide kasutamises enam vastu tuleks. Arutati noorte maatulundus, kodukaunistamis, ja käsitöö tegevust.

Nõukogu toimikondadest esinesid aruannelega kehakultuuri ja põllumajandustoimikonnad, kellele tegevus häaks kiideti ja hoolsa ning põhjaliku töö eest kiitust avaldati. Koosolek kestis üle kolme tunni.

VIRUMAALT.

ÜENÜ Virumaa keskkorralduse uus juhatus, missuguse asukohaks nüüd Jõhvi, on asunud energiliselt tööle. Esmajoones tehakse noorte keskel, eriti ÜENÜ osakonnis, aktiivset propagandat võõrapäraste perekonnanimede eestitamise aktsiooni laiaulatuslikumaks läbi viimiseks. Et nimede eestistamine seotud prae-

gu aga veel võrdlemisi suurte kuludega (umbes 7 kr., siis on keskkorralduse juhatus koostanud märgukirja, milline lihemal ajal saadetakse kohtu- ja siseministeeriumile ning milles kategooriliselt nõutakse mainitud kulude asendamist võimalikult 1 kr. peale, mis teeks nimemuttmise kõigile võimalikuks ja soodustatuks. Peale selle on kavetatud tõmmata tolele aktsioonile ka teisi organisatsioone, nagu kaitseliitu, perenaiste seltse jne. On vastuvaidlematult kindel, et meie rahvuskultuuriline liikumine sellise aktsiooni tõttu üldiselt palju elustuks ning tugevneks, kuna noorsugu kasvaks seega tugevas isamaalikus vaimus.

Teiseks püüab keskk. juhatus võidelda kõigi abinõudega Eesti-Ingeri rahvuspiüete mahasurumise vastu, tagasitõrjudes sealt vene vaimu- ja mõtteilma õngitsevaid laineid, millised eraldavad ingerlasi praegu teravalt meist. Ja kui sooritatud vajalikud eeltööd, sõidetakse Ingerisse ning asutatakse sinna ÜENÜ osakondi. Samuti kavatakse osakondi asutada ka Kuremäe tagamaile.

Praegu on Virumaal registreeritud ÜENÜ osakondi 42, millest enamik teotseb võrdlemisi edukalt. Osakonnad, kel omal kohapeal haritud ja energilised tegelased ning asjaajajad puuduvad, võivad keskkorralduselt vastava palve peale igal ajal saada kõnelejad-organisaatoreid kõigilt ÜENÜ tegevusalult. Üldiseks organiseerimiseks on alati valmis V. Mustel (keskk. juhat esim.), põllumajandusalal — E. Timusk (jsk. agr.), kirjandusalal — H. Klementsov (keskk. kirjandusinstruktor), õpperingide alal — A. Vaher ja spordialal K. Tenis.

Hugo —sto.

JARVAKANDIST.

ÜENÜ Järvakandi osakonna aasta peakoosolek toimus pühapäeval 13. märtsil 1932. a. osakonna „Kodu“ ruumes. Halva ilma tõttu oli koosolekul 30 noorsoolast. Võeti vastu 1931. a. rahaline aruanne ja 1932. a. eelarve. Käesoleva aasta siseturulekud ja väljaminekud tasakaalustati 209.00 kroonile. Järgnes 1932. a. tegevuskava, milles ettenähtud: põllumajandus- ja rahvatantsude ning võimlemise kursuste korraldamine, neist esimene juba korraldatud, segaeeskavaga peod, ekskursioon, jüri- ja jaanõhtud, aastapäeva pidu, j. m. Põllumajandusharul jällegi kavatsusej eelmise aasta eeskujul ajavilja kasvatusvõistlus.

Otsustati astuda ekraveliüdu ja haridusliidu liikmeks.

Esituskogusse esindajaiks määrati: E. Sõrmus, E. Kuusemets ja S. Ihuma.

Lõuna-Harju kesktöimkonda valiti osakonnast esindajana tagasi E. Sõrmus (senine Lõuna-Harju kesktöimkonna esimees).

Koosolekul ülesvõetud küsimuste all anti Lõuna-Harju kesktöimkonnale nõusolek ajalehe väljaandmiseks.

Koosolek oli üksmeelne ja asjalik, mis lõppes lauluga „Eestimaa, mu isamaa“.

Jääb soovida noortele: kõik noored ÜENÜ rohelise lipu alla!

E. Vedeman.

AKTSIASELTS

„**ÜHISELU**“ **TRÜKIKODA**

TALLINNAS, PIKK UUL. 42

Telefon 442-02

IGASUGUSED TRÜKITÖÖD

KÕIGE LIHTSAMAST — KÕIGE KEERUKAMANI

Rotatsioonitrükk Värvitrükk Nooditrükk

★

Trükikoja juures laos alati saadaval:

Vallavalitsuste ja vallakohtute kantseleiraamatud, kutsed, teatelehed, maksukviitungid jne.

Notaritele volikirja planketid

Advokaatidele kohtuotsuste planketid jne.

LÄSNALT.

ÜENÜ Läsna osakond on üks noorimaid ÜENÜ peres — asutatud 3. märtsil 1930. a. Virumaal. Tegelikult küll vanem, sest asutamise eel käis ligi aastapikkune organiseerimisaeg, kuna teiste seltside ümber koondund vanempõlv noorte organiseerimisele igasuguseid takistusi tegi. Eriti võrastavana tundus, et kohalikud haritud jõud — õpetajad koos muu intelligentsjaga — vastutöölamises teisi ületama kippusid. Organiseerijail A. Rumbergil, V. Kivibergil ja teistel tuli kulutada suurt energiat, et eesmärgile jõuda. Alguses oli sihiks „Läsna Noorte Ühing“. Onneks ei saanud sellest registreerimisraskuste tõttu asja ning ühineti ÜENÜ liikumiselega. Nii sündis ÜENÜ Läsna osakond „inimese pojana“, kel polnud toetajaid ega kohta, kuhu panna pää. Viimaks saadi ulualust noorussõbraliku J. Kivibergi „Sameli“ talus, kuhu koondus asjaajamine, koosolekud, harjutused. Loodi 7 tegevusharu: kirjandus-teadus, näite, muusika, laulü, male, omakultuuri ja spordiharud. Korraldati väljasõite, pidusid, loodi keelpillide orkester ning anti välja oma ajakirja: Areng. Võideti ruttu kogu ümbruskonna poolehoid, sest tegevus oli hoogne ja pidude eeskäva mitmekesine. Nii tõi esimene aastapäev hulga uusi liikmeid juure, samuti „jüriöö“ mälestamine koos kaitseliiduga.

1931. a. algas veel suurema hooga. Loodi juure põllumajanduse ja käsitöö harud. Liikmeid oli üle 40. Korraldati spordi,

põllumajanduse ja käsitöö kursused. Koolimajas saadi avaramaid ruume. Eriti intensiivne oli tegevus vabas looduses kehakultuuri alal, millele käesoleval aastal veeigi suuremat tähelepanu pühendada tahetakse ning muu seas riigilt mänguvälja platsi saada loodetakse.

5. märtsil s. a. pühitses osakond oma 2. aastapäeva Loobu algkoolimajas ühise teelauga. Olid ilmunud kõik noorsoolased ja noortesõbrad. Ohtu kujuneski kauniks omavaheliseks meelelahutuseks. Tervitati kõneli, mängiti, lõbutseti... V. K.

RIISEPEREST.

Möödunud aasta sügisel, osak. juhatause koosolekul, avaldas üks meie agaramaid noorsoolasi mõtte, asutada osak. juure *naistering*. Kel võiski selle toreda idee vastu midagi olla? Pealegi kui asutamine nii lihtne ja vaevata. Määrasime esimese ohtu kindlaks, saatsime naisliikmeile teadaanded — s. t. palusime neid lahkesti ühes käsitöödega nimetatud õhtule ilmuda ja asjast huvitatud osak. naisnoored olidki koondatud. Koos käime kord nädalas ringist osavõtjate juures; et nii on mitmekesem. Ring on mõeldud käsitöö õhtuks — kuid ei puudu ka vaimlised harrastused. Nii kõneleb nrs. M. Utuste meile naiskõnnumisist, mis leiavad mitmekülgset harutamist. (Vaidleme mis hirmus). Kuid eriti tagajärjed on ikkagi käsitööde tulemused nrs. E. Lami juhatusel — sellepärast on meil kindel kavatsus käsitööde näitust korraldada.

› Terviseid kõigile samahuvilistele!

Noorsoolasi Riisiperest.

KURESAAREST.

Kuresaarest pandi ÜENÜ osakonnale alus moodunud aasta novembris.

20. dets. l. a. peeti linna algkooli saalis noorsookõnekoosolek, kust ligi 100 noort osa võttis ja liikmeks astus.

Pandi alus ka ÜENÜ vanemate nõukogule, kus tuntud seltskonna ja koolitegelasi.

Praegu töötavad järgmised tegevuseharud: kehakultuur, näite, muusika, laul, male, esperanto, raamatukogu, loomakaitse, kirjandus-teadus-kunstiharud, naiskäsitöö.

Üksikud tegevusharud tegutsevad väga energiliselt.

Kehakultuurharu korraldab alguses hra Rahmanni juhatusel võimlemiskursused 32 osavõtjaga, käsil on poksi kursused algajatele nrs. E. Loggeri juhatusel, millest osa võtab 24 poksijat.

Moodustatakse oma nais- ja meeskonnad võrk- ja korvpallis. Korraldatakse spordivõistlused omavahelised ja võetakse osa Saaremaa kergejõu esivõistlusest.

Näiteharu on ametis näidendite õppimisega. Harjutatakse parafleelselt kahte näidendit, et seda ette kanda peale harjutust ka linnas ja väljasõidul maal.

Näiteharu on tegelastele korraldanud kaks loengut Kuresaare Eesti Selfsi näitejuhi hra J. Metua poolt.

Lauluharu korraldab lauluharjütisi igal esmaspäeval Kuresaare Eesti Selfsis koos selfsi laulukooriga, kus õpitakse Saaremaa laulupeo laulusid.

Igal kesknädalal on kodu ruumes lauluharjutus hra Ernitsa juhatusel.

Muusikaharu peab kaks korda nädalas muusikaharjutusi. On moodustatud oma keelpillide orkester. Juhatavad nrs. L. Tuulik ja E. Link.

Raamatukoguharu tegutseb oma käsiraamatukogu alal. On korraldatud liikmete poolt toodud väike raamatukogu ja lugemislaud.

Naiskäsitööh. tegutseb liikmete oma käsitöö alal. Esialgu valmistatakse töid omale, edaspidi kui võimalusi avaneb siis ka osakonnale ja suvisele näitusele.

Maleh. korraldab malekursused algajatele nrs. K. Kreeki juhatusel ja eelturniir mängijate tasapinna tundmises. Peale eelturniiri jaotatakse mängijad A ja B klassi ja peetakse siseturniir 1932. a. ÜENÜKO meistri nimele.

Esperantoh. korraldab esperanto kursused hra J. Maripuu juhatusel. Kursustest osavõtt elav.

Loomakaitseh. on koondunud ka vanemaid liikmeid, kes huvitatud loomakaitsest. Kavatsusel avar ülesaaremaaline tegevus!

Teadus-kirjandus-kunsth. korraldab loenguid ja lahendab teaduslikke probleeme. Harusse on koondunud suurelt osalt keskkooli lõpetajad.

Kuni 1. jaanuarini 1932 oli osakonnas registreeritud liikmeid 100.

Praegu on registreeritud liikmeid 162. Suuremaks kavatsuseks on osakonnal 1932.

aasta suvel Saaremaa üldlaulupeo ajal korraldada I üldsaaemaalist nooruspäeva, kus kavas oleks igasugu noorte oma esinemised.

23. ja 24. jaanuaril korraldati spordiorganisatsioonide ühisel korraldusel kaks propagandat õhtut keskkooli võimlas. Sel puhul saabusid Tallinnast Kuresaare ÜENÜ kehal. kasvatuse tegelased hra E. Idla ja prl. Alice Vesterblom, kes õpib Stokholmi kehalise kasvatuse instituudis.

Laupäeval 23. oli keskkooli avaras võimlas loeng „Kas vaimline või kehaline kasvatust“, kuhu olid ilmnud kõik Kuresaare koolinoored. Huviga jälgiti demonstratsiooni nais- ja meesvõimlejate poolt hra E. Idla juhatusel.

Pühapäeval 24. jaan. kordus kava laiemale seltskonnale. Rahvast oli murruna.

Kogu aeg jälgis publik suure huviga hra Idla kõnet ja demonstratsioone, eriti hra Rahmanni ja prl. Vesterblomi ettekandeid, kes teatavasti ÜENÜ võimlemise instituudis tegelasi. Sel puhul oli ka maalt palju õpetajaid Kuresaare saanud.

27. jaanuaril algasid ÜENÜ Kuresaare osakonna ja naiskodukskaitse ühisel korraldusel moodsa võimlemise kursused, millest osavõtjaid 5 grupis 100 inimest.

Peale võimlemise leidis suurt poolehoidu ka rahvatantsude ja seltskondlike mängude kursus, millest osavõtjaid 70. Kursust juhatas prl. A. Vesterblom. Kursused kestsid kolm nädalat, kus tehti tõsist tööd. Peale kolmenädalast kursust korraldati kursuse kulude katteks lõppõhtu. Eeskavas olid kaitseliidu orkestri ettekanded, hra E. Idla huvirikas kõne, rahvatantsu, nais- ja meesvõimlejate esinemine ja prl. A. Vesterblomi vaba improvisatsioon „Elegia“, mis piduliste suurte kiiduavaldustega vastu võeti. Õhtust saadi kursuse kulude katteks tulü 136 krooni.

10. veebr. külastas Kuresaare osakonda noorsootegelane A. Meikop.

Samal õhtul oli ÜENÜKO ruumes noorsoo kõnekoosolek. Saal oli noori täis eeskätt ÜENÜ liikmeid. A. Meikopi kõne äratas üldist tähelepanu ja vaimustust.

11. veebr. sõitis nrs. A. Meikop ühes Saaremaa noorte ringide ühenduse juhatusliikmetega E. Martini ja H. Otstaveli saatel Kaarma-Suurvalda Kärdu külla, kus „Hansu“ talus oli Vaivere maa noorteringi poolt korraldatud kõneõhtu.

Läbirääkimised kestsid mitu tundi ja võeti rohkesti sõna noorte töötulemuste ja edaspidiste kavatsuste kohta. Avaldati soovi, et hra Meikop esineks lektorina ka 18.—20. märtsil Kõlialas peetaval maanoorte ringide tegelaste täienduskursustel.

Reedel, 12. veebruaril oli ÜENÜ Kuresaare osakonna kodu ruumes osakonna tegevusharude, nõukogu ja juhatusel liikmete ühine koosolek.

Peale nimetatud koosoleku oli Kuresaare Eesti Selfsi saalis ÜENÜKO korraldusel noorsoo kõneõhtu laiemale rahvahulgale.

Nii on noorsootegevusel Saares näha elavat hoogu ja algatust. N. L-ks.

Noored põllumajanduslikul tööl.

Vajame juhte põllumajandusklubilisele tegevusele.

Elame majandusliku surutise tõe all — eriti pigistab surutise king põllumajanduses. Kumb on õigem, kas seisukorrale, saatusele alistumine, alaline hädaldamine, pessimism või väljapääsuks teede, abinõu otsimine, töökus, optimism. Meie noored maal lähevad nendega, kel tahtmist on väljapääsu leida, paremat põlve luua. Ei noortel pole aega hädaldada, riigi abi peale lootma jääda, ise tahavad nad raskustest üle saada, ise teed paremale tulevikule luua.

Kuidas sissetulekuid talus suurendada, selleks pole enam küllalt paremini ja odavamalt produtseerimisest, vaid talu ettevõtteid tarvis kriisi aja nõuete kohaselt korrastada ja tooteid õieti turundada. Majanduslik mõtlemis ja talitusviis, mida vanem põlv pole senini õieti hinnand, tuleb asetada aukohale: tuleviku põllumees peab arvestama igal tunnil ja iga ettevõtte juures, olgu see kartulikasvatus või piimakarja söötmise küsimus. Kust omandada neid surutisele vastuhakamiseks vajalikke sõjariistu, millega rünnata põllumajanduse edenemist takistavaid tõkkeid? Teadmiste ja oskuste omandamise teel põllutöökoolides, maatulundusklubides, noorte organisatsioonide põllumajanduslikes harudes ja ringides saame üle surutise kummutisest. Põllutöökoolide õpilased on saavutand oma õppeprojektides läinud aastal 43—182 prots. enamsaake juurvilja kasvatuses, kui keskmine põllumees vastavas maakonnas. Üpilate kartulikasvatajate saagid on ületand maakonna keskmised 49—147 prots. võrra. Maatulundusklubi liikmete maatulundus ettevõtete saakide kohta puuduvad meil kokkuvõtted. Kuid need liikmed, kelle aruandeid olen näinud, on saanud kuni 100—200% suuremaid saake aiavilja kasvatuses ja ka juurvilja tootmises, kui nende vanemad ja naabrid.

Mis sellest järeldada? Kui noored suudavad 100% suuremaid saake saada, kas see ei tähenda ka et toota võime nii mõnelgi alal poole odavamini kui põllumeeste vanempõlv seda suudab teha: kui odavamini toota, siis võib ka odavamini müüa ja välisturgudel teistega edukalt võistelda, kus tootmine kallim. Noored, astuge põllutöö koolidesse, asutage maatulunduslikke klubeid, ringe need, kellel kutsekooli astuda võimalik pole ja alustage tegevust maatulunduslike ettevõtete läbiviimisega. Töötades maatulundus ettevõtete rikastute ise teadmiste ja oskustega põllumajanduses, näitate eeskjuju vanematele ja naabritele — nooruse tuli sütitab ka vanades omal jõul majanduslikult surutisest vabanemise tahet. Ei ole vististe unistus käesoleval aastal loota maatulundus harude suurenemist ÜENÜ osakondades ja

maatulundus klubide loomist 50% võrra lisaks neile, mis juba töötavad! Puuduvad juhid — otsige, kutsuge, meelitage minugi pärast, aga tooge nad ühinguusse ja rakendage tõhe. ÜENÜ maatulundus keskoimkond korraldas käesoleval aastal lühiajalisi juhtide kursusi Arkna-, Väimela-, Vigala-, Kõljala põllutöökoolide juures. 1—3 aprilli kuu päevadel tuli toime samasugune kursus Kuusiku karja kontrolli assistentide koolis. — Pildil näete väimustatud noorte peret Kuusikul. — Loodetavasti iga kursuse osavõtjatest paljudki jõudsid veendumusele vajaduse kohta noorte juhtimise tööle asuda. Maa või jaoskonna agronoomid ehk uue nimega konsulendid, samuti põllutöökoolide,

Foto Hugas.

Noorte maatulundustegelaste teohimulisi nägusid k. mt. organisatsioonide juhtide kursusel Kuusiku Karjakontrollassistendite koolis 1.—3. apr. s. a.

Istuvad vasakult kolmas: A. TEALANE Harju maakonsulant, prl. E. PARTS, K. K. õppejõud, J. ÜMARIK, Põllutöoministeriumist, J. SORMUS, kooli juhataja, K. KERBERG metsateadlane.

täienduskoolide-, kui ka põllumajandusliku huviga algkooli õpetajad, karjakontrolliassistendid, põllumajandus teaduskonna ja põllumajand. kutsekoolide lõpetajad, üliõpilased ning õpilased — kõigist võib klubide ja põllum. harude tehnilisi juhte saada, küll nooruse tuli ka nendes lööb loitma kui noored neid tööde juurde kutsuvad, kes ise ei märka või ei julge tulla. Teatage veel sel kevadel klubi asutamise kavatsusest kirjalikult või suusõnal lähemale konsulendile ning kutsuge asutamiskoosolek kokku! Jõudu tööle!

J. Ümarik.

Mõningaid praktilisi viipeid puhtusest talus ja saunas.

Maa noorsootegelase kiri.

Sõnnas, 3. IV 32.

Kulla noorsoolane, ma ei kahtle põrmugi selles, et sina kui linlane said üpris kurva pildi maa puhtuse oludest „Eesti Noorus“ nr. 3 k. a. A. M. kirjutise puhul. Ma ei pahanda põrmugi, kui sa kirjutad: „Mõelda, Virumaal on 52 prots. taludest saunadeta, kui suur see protsent peaks aga olema veel seal sinu Vabariigi viimases urkas — Võrumaal?! Seal olete teie vist üleni seentes nagu vanad kannud ja teie patused ihud näevad vahest ainult siis vett, kui maikuu omi kuume kive järvedesse ja jõgedesse loobib. Jätke kus sarvik igasugused kirjandusharrastused, sport, näidend jne., tehke vahedaks kirved ning tellige needsinat- sed plaanid ja asuge kõik teie küla ärksamad tütreid ja pojad — saunasid ehitama.

Mind liigutas see lugu väga. Kuidas ometi ei tulnud meie külaharitudlased niisugusele isamaad ja inimest päästvale ideele varem. Siiski, parem hilja, kui ei kunagi — ja otsustasin kohe järele uurida palju on ja palju pole saunu mu koduvallas. Tulemus oli rabav, nii rabav, et pidin rõõmu pärast rõhkima nagu pörsas Volli Vendi jutus. 115 talundil, õigemini ma- japidamisel leidis 113 sauna, ainult 2 vaest patust olid selle jumaliku ihupuhtuse templita. Needki — üks riigiametnik, teine — valla vaestemaja elanik. Nii siis 98—99 prots saunu.

Ja ma pean kinnitama, et Võrumaal, üldse Lõuna-Eestis on saunu mitte ükski igal talul, vaid isegi igal popsil ja käsitöölisel. Samuti Saaremaal. 1930. a. juhtus ÜENÜ S. osak. niisugune lugu, et korraldati isegi vihitlemise võistlus. Arvan, et sellal kui Põhja-Eesti noored saunu ehitavad, püstitavad juba ksv. lõuna pool esivihtlejate rekorde. Ja oleme võitnud uue tegevusharu — saunandus ja vihitlemine.

Nali naljaks — aga lubagu armas onu A. M(eikop) mul lahkesti ses mõttes vastu väleida, et Eestis polevat saunu valla kohta üle 50 prots, annan oma pea, et 75 prots. teeb see küll üle riigi, Võrumaal vähemalt 90 prots. Nii pole meil mingit põhjust keha puhtuse nimel hädakisa tõsta ega seeravime appi hüüda.

Aga ma mõtlen, et meie taludel lasub siiski raskelt see mustuse rist. Ja nagu ÜENÜ liikumisega kord juba liikuma on hakanud see kaunis sõna ja mõte: kultuurküla, siis juba seepärast vääriks paar viibet nendele valusatele nähetele. Meie kultuurküla ei alga ülikoolitatud ja keskkoolitatud noortega, kes enamuses, kui nad linnadesse lennata ei jaks, külas isesuguse moodsa „kadakate“ klassi moodustavad — nii nagu need peretütred ja pojad Aug. Kitzbergi „Neetud talus“. Ka ei alga see kaugeltki ÜENÜ osak., haridusseltside pasunakooride asutamisega. Isegi jalgratas, aadio ei too seda, kõnelemata masina- test. Mina kujutlen esimest kultuuri tun-

nust talus just esimese muljena, mida saab võoras, kui ta astub värvavast murule. Meie keskpärase talus on esiteks õu kevadel ja sügisel nagu elava pori põrgu, aiad ja värvavad on ripakil ja ilma mingi süsteemita, kõikjal vedeleb igasugune vana kolk; õunapuud aias on üleni sambias, lillepeenrast hirvitab vastu vana pange-vare; elutoas on suvel kärbeste uputus, kogu põrand liiva ja mulda täis tõstetud, igas nagis räbalaid (mis toost, et tagatoas klimberdab klaveril „värvitud“ peretütar); ja põldudele astudes tunned otse üüsilist valu „nähes seda lohakat maahari- mist, kivide rägastust, plaanitud viljade ase- tust; ja laudas — kitsas, kärblased, õhu- puudus. Niisugune on meie keskmine talu, niisugune meie küla üldpilt — jah, see pole teips mitte kultuurküla.

Just ses mõttes tahaksin vahetada A. M. lühikese saunanduse artikli pealkirja „Võit- lusse keha puhtuse eest!“ teisega, olulisema- muses (ses mõttes peab kadestama soome su- ga: „Võitlusse talu korralikkuse eest!“

Korralikkus — see pole küll eestlase loo- gulasi), kuid ma pole kunagi veel usku kaoö- tanud külanoorsoosse ja ma tean, et kui see puhtuse iha saab ÜENÜ maa tegelaste uueks loosungiks, siis kannab ta ka head vilja. Nii ehk oleks ka õigem, sest oma loomuselt peaks ÜENÜ astuma tegelikku ellu, tegelikku talu ja end ka siis onia mõtete ja loomim- gutega läbi lööma.

Ma arvan, et kui teie linna noored, eriti seal Tallinnas suvel hakate harrastama välis- maa sõite, rahvatantse ja kirjandust, siis meie maal asetame endile eelolevaks suveks selge ja järsu ülesande: Puhtus tallu! See

Alpi aster (*aster alpinus*) ühe rootsi talu sisse- sõidul. Alpi aster on püsilill, mis igal aastal õitseb iseenesest, seega nõuab vähem hoold, kui igal aastal uuesti istutatavad lilled. Ka armastatakse rootsi maal kirjude lillepeenarde asemel ühtlast lille, kus ta mõju suurem.

nõuab hirmsat tööd — aga, kunas meie seda kartnud oleme?!

Seepärast teeme 1) aiad korda, 2) õued kuivaks, 3) lujame laudad, 4) mitte kübet mulda jalgadega tuppa, 5) vana kotti põletame ära, 6) kärbsed tubadest eemale jne. jne.

Ja vaata, kui siis võoras astub kergelt hingedel liikuvast väravast ilustatud murule, kui ta istub aida pingile ja silmitseb ümbrust, kus iga puu rõõmsalt naeralab, iga hoone, loom, asi, siit sõbralikult võõrale nagu viibata tahaks: „selle talu noored armastavad oma talu ja meid“, siis hakkame vaatama, kas meie sissetulek ei luba jalgratast, raadio-aparaati ja ma ei tea, misparast ei võiks ühel ilusal päeval mõnel taluril isegi lennuk kuuris olla?!

Mingem tagasi vana tõe juurde: töö ja puhtus, need on alused, masin ja kultuur on vaid abinõud ja lõbu. Enne aga töö — pärast lõbu!

Head kevadet!

Veli Elmo maait.

P. S. Oled kergemeelne veli, Elmo! Oleksin küll õigustatud võtma su pea, ent tunnen fõsiselt kahju su poeedi peast — jätan ta sulle; saunu on Eestis 46 protsenti majapidamistel. Nii võid ise lugeda äsja ilmund Põllumajandus andmete 2. vihus.

Ent üllatav on see Võrumaa siiski oma saunade rohkusega, milles ta 69 protsendiga seisab Eestis esikohas. Ja veel imelikum — just minu kodumaal — Järvas — see protsent kõige väiksem (sellest ka ehk mu suur julgus) — 14 protsenti.

Ja tegin sealt targast raamatust muidki üllatavaid leidusi. Nii on Võrumaa teistest maakondadest ees sigade ja lahtiste kaevude rohkusega, Järvamaa aga oma — puurkaevudega. Nii on Järvas 1188, Võrumaal aga kõigest 20 puurkaevu. Mis aitab siis, veli Elmo, kui sa end väljast kül sauna abit puhta hoiad, janu kustutamiseks aga oma sisemusse saadad lahtiste kaevude ebapuhast vett! Mina aga, järvakas, vaigistan oma veenälga puhta puurkaevu nektaariga!

Ja et võru talude absoluutses korrallikkuses (võin ju asetada pealkirjas „puhtuse“ „korrallikkusega“, kui loogiliselt veidi kõrgemal seisva mõistega, kuigi iga korrallikkus pole veel puhtus) veel mõndagi soovida võib — ja võib seda soovida küll ka mujalgi — näitab su ridade viimane osa.

Olgu siis päale puhtuse, korrallikkuse ja iluduse iha meie loosungiks. Ning siin tuleb juure ehitada ka saunugi! Kena kevadet! A. M.

Rootsi maanoorte töövõistlusist 1931. a.

Rootsi maanoorte ühingu (J. U. F.) maatulundusliku tegevuse üheks suureks tõukejõuks on olnud noorte maatulunduslike ettevõtete omavahelised võistlustused. Kuigi võistlustest osavõtjad moodustavad vaid väikse osa maatulunduslikult tegelevaist noortest ja peaaegjalikult enam täiskasvanud noorpõlvest, on neil asjatundjate juhtimisel ja hinnangul toimunud võistlusil siiski väljapaistev koht rootsi noorte

maa tulundusliku tegevuse arengus. Nad on äratand noortes põllumajanduslikku huvi ja arendand osavõtjate põllumajanduslikke erioskusi.

Rootsi küllanoored on kujunemas väikesiks eriteadlasiks maatulunduslikul alal ning on siin tunda palju selle ala kõrgepinget.

1931. a. korraldali 26 lääniringkonnas 805 võistlust 5746 osavõtjaga. Elavam, hoogsam ja eesmärgile — noored asjatundjaks — vastavam oli võistlustegevus Upsala läänis, kus majapidamisliidu rändavad nõuandjad asja elustasid ja juhtisid. Palju hoogu andsid asjale paljude äride vastavad suuraühinnad. Ettevõtte eriliikide järele toimusid võistlused järgmistel aladel:

Võistlust osavõtjat

Söödajuurvilja kasv. võistl.	177	1365
Köögiviljakasv. võistl.	125	910
Künnivõistlusi	99	600
Lüpsivõistlusi	81	531
Viljakoristamisvõistl.	54	384
Kartulikasvatamisvõistl.	52	376
Loomahindamisv.	43	355
Linakasvatamisvõistl.	41	370
Hobusekasvatamisv.	33	228
Koduümbruse ilustamise v.	15	86
Söödajuurvilja harv. v.	12	94
Linnukaitse võistl.	12	83
Raamatupidamisvõistl.	11	61
Konserveerimis (säilit.) v.	10	53
Lillekasvatamisvõistl.	10	52
Sõnnikuhoiuvõistl.	9	49
Naiskäsitöövõistl.	6	61
Loomakasvatamisvõistl.	3	16
Torukraavi kaev. võistl.	2	13
Mullaproovivõistl.	2	11
Viljakasvatamisvõistl.	2	10
Sõnnikulaotamisvõistl.	1	9
Sõra- ja kabjahoiu võistl.	1	7
Hobusehindamisv.	1	7
Meeskäsitöövõistl.	1	6
Lambapiigamisvõistl.	1	5
Lahtise kraavi kaevamise v.	1	4

Jlmsus trükist:

Maatulundustegelase juh

maatulundusklubide ja teiste noorte põllumajanduslike org-ide liikmetele.

I. TAIMEKASVATUSE ALAD.

Sisus: 14 külge teksti klubide eesmärgi, ettevõtte arendamise ning kapsa-, kaalika-, porgandi-, peedi-, siguri-, sibula-, kurgi-, tomati-, kaunviljade-, seemnekasvatuse-, söödajuurviljade ja kartulikasvatuse tegeliku läbiviimise kohta klubis.

Lisas: 22 lehekülge aruannete, väetuse, tehtud töö, saakide, tagavarade, müügi, hoiu, tuludekulude arvestamiseks ja muid tabeleid ja juhiseid. 36 lehekülge. Hind 15 senti.

ÜENÜ KESKJUHATUS

Lugejale õienduseks: Eelmisel leheküljel, pildi kohalt 13, 15, 16 ridade segiminekut palume lahkest parandada.

Saaremaa Maanoorte Ringide tegelaste täienduskursused Kõljala põllutöökoolis 18—20. märtsini 1932. a. Keskel istuvad koolijuhataja P. Häidesk ja maa-agron. E. Martin.

Kursused siin maahinge küttekoldeks olid agaratele saare maanoortele suursündmuseks ning näib see saare mõneaastane maanoorte liikumine kandvat hääd vilja: vähemalt viiskümmend külaelu kultuuristamisele tähistavat resolutsiooni võeti vastu. Ja ega neid juba paberile jäeta ...

Saare maanoorte ringide täiendus kursusest ja talvapäevast.

S. M. R. Ü. korraldas 18—20. märtsini Kõljala põllutöökooli juures maanoorte ringide tegelaste täienduskursused, millest osavõttis 65 maanoorsootegelast. Kursusel leidsid käsitamist organiseerimise küsimus SMRÜ esimehe H. Ostaveli poolt, tegevuskavad SMRÜ sekretäri poolt, ühiskondline tegevus SMRÜ teadusliku sekretäri P. Häideski poolt. Arvepidamist käsitas SMRÜ kassap. O. Kolk. Heina ja umbrohtude tundmist Kõljala õp. A. Tomson. Kodu ümbruse kaunistamist, metsanust ja looduskaitset eesti metsandus liidu sek. Kerberg. Päeval peeti loenguid, tutvuti kooli majapidamisega, õhtul mängiti seltskondlikke mänge ja saadeti aega lõbusalt

Pühapäeval peeti C. R. Jakobsoni mälestusaktus ja Saaremaa noorsoo talvapäev, millest võttis osa 100 noore ümber igast kodusaares nurgast. Talvapäeval kõnlesid: kodum. nõuandja H. Pagland ja ÜENÜ sekretär A. Meikop. Viimase kõnetooli astumisel tõuseb saalis tormine aplaus. Sisukas ja hoogsaskõnes suudab ta talvapäevast osavõtjate hingesse külvata tuld, sest peale kõne lõppu ei taha kiiduavalduste tormi vaikida — ovositsiooniks kujuneb see. Järgnevad elavad läbirääkimised. Võetakse vastu resolutsioonid, mida oli arvult 47, millest mõned kaunis olulise ja põhjapaneva tähtsusega. Toon siin mõned olulisemad. 1. Kesk- ja ülikool peab andma rohkem juhte küla ühiskonnale. 2. Maaalgkool tuleb põhjamaade eeskujult tuua rohkem külale lähemale. 3. Algkooli õpetaja olgu ka ühtlasi põllum. nõuandja külas. 4. Maa õpetajaile tuleb korraldada noorsoo juhtide kursusi. 5. Noorsoo ajakirjad on väärt riiklikku toetust, seni on seda antud ainult poliitilisele kirjandusele. Peale muu on veel rida põhjapaneva tähtsusega resolutsioone, mis on lõpulikult välja töötamisel SMRÜ juhatuses.

Võeti vastu resolutsioon, mille alusel istutatakse kevadel Kõljala III Saaremaa noor-

soo kongressi puhul Saare maanoorsoo liikumise mälestuseks tammed Kõljala väljale, millise piduliku juhuse puhuks on oodata rohket noorte osavõttu igast saare nurgast.

Kongress lõpeb viimse ühislauluga: „Eesti maa, mu isamaa!“ Kõik lahkusid tundes, et üheks perekse olime kasvanud, nii palju uut ja värsket seemet oli siit kaasa viia ja külvata kodu kivisesse mullasse, kust loodame võimsat kasvu.

O. K.

Vastutav ja tegev toimetaja: Aug. Meikop.

Väljaandja: ÜENÜ Keskjuhatus.

Toimetus: Ed. Riisman, H. Nõmmik, J. Jaik.

Leissikon
ERNST FELDT TALLINN PIKK 16
 Kõige suurem ja täielikum foto-eriäri Eestis
 Kaamerad. Suurendus- ja projektsioonaparaadid.
 Kõrgetundlikud plaadid ja filmid. Fototarbend.

KLISEED

TELLITE
KÕIGE KASULIKUMALT

**TSINKOGRAAFIAST
V. REBANE & K^o**

TALLINN, AIA T. 4. TELEFON 445-25

**TRÜKIKODA
ESTOTRÜKK**

TALLINNAS
SUUR KARJA 8
TELEFON 445-25

VALMISTAB
IGASUGU TRÜKITÖID
MÕÖDUKATE
HINDADEGA

TÖÖ MAITSERIKAS
TÄHTPÄEV TÄPNE

KINDLUSTUSSELTS „PÕHJA KOTKAS”

(Endine Tallinna Kinnitusselts)

Tallinnas, Suur Karja tän. 19. — — — Telefon 446-81

ARVED; Tallinna Linnapank, Tallinna Ühispank, Posti jooksev-arve nr. 95

Tule-, elu-, murdvarguse- ja klaasikindlustus